

Söyleşi

KONU: TESİSAT MÜHENDİSLİĞİ UZMANLIK BELGESİ TASARISI

Bu sayımızda sizler için söyleşilerimize devam ediyoruz. Konumuz Tesisat Mühendisliği Uzmanlık Belgesi Tasarısı. Söyleşimize Sayın Celal OKUTAN, Sayın Et-hem ÖZBAKIR, Sayın Mustafa BAYCAN, Sayın Mustafa BİLGE, Sayın Hüseyin ERDEM, Sayın Uze-yir ULUDAĞ katıldılar. Kendilerine teşekkür ederiz.

MUSTAFA BİLGE:

Sayın konuklar bu davetimize cevap verip katıldığınız için Oda adına ve Tesisat Mühendisliği Dergisi adına teşekkür ederim. Bugünkü konumuz Odanın hazırladığı Tesisat Mühendisliği uzmanlık Belgesi yönetmeliği taslak çalışmasıyla ilgili değerli uzman görüşlerin yorumunu almak, fikirlerini değerlendirmek şeklinde olacaktır. Ben ilk önce bu taslağın ortaya çıkmasında çok emeği geçen sayın Ethem Özbakır'a söz verip bu süreci kısaca özetlemesini ve şu andaki mevcut halini taslakla ilgili yorumlarını rica edeceğim.

Ethem ÖZBAKIR:

Bilindiği gibi Türkiye'de çok sayıda makina mühendisliği eğitimi veren üniversite açıldı, bölüm açıldı. Bunun sayısını şu anda kesin olarak bilmek mümkün değil. Her geçen gün yeni ilaveler yapılıyor ama 35 civarında olduğu tahmin ediliyor. Çok sayıda makina mühendisi farklı eğitimlerden geçiyor ve bu eğitimler sonucunda da mezun olduktan sonra mevcut yönetmeliklerimiz gereği doğrudan büyük bir binanın, bir gökdelenin, yüksek katlı bir yapının tüm tesisat projelerine imza atmak üzere, tasarlamak üzere yahut onun kontrolünü yapmak üzere yetki belgesine haiz olarak çalışıyor. Bu yetki belgesini Odamız bugüne kadar "Büro Tescil Belgesi" adıyla veriyor. Bu belge verilirken klasik bazı belgeler isteniyor. Bunu şube yetkilileri daha ayrıntılı olarak açıklayabilir. Hâlbuki bilindiği gibi mühendislik ve özelde de tesisat mühendisliği belli birikim gerektiriyor. Üniversitede almış olduğumuz bilgiyi belli çırak usta ilişkisi içinde, üzerine devamlı yeni bilgiler katarak, yaşayarak, yanlışlar yaparak, doğruları tesbit ederek geliştirmemiz gerekiyor. Bu süreci genellikle biz tüketicinin sırtından kazanıyoruz ve sonunda topluma belki hatalı, belki zararlı, sakıncalı bir takım projeler yaparak sonunda bir usta statüsüne yaklaşmaya çalışıyoruz. Bu süreç artık gelişmiş ülkelerde böyle değil ve bazı kısıtlamalar var. Okuldan yeni mezun olan bir mühendise imza yetkisi, sorumluluk hemen teslim edilmiyor. Bunların bir süreçten geçmesi gerekiyor. Bu görüşler aslında benim hatırladığım kadarıyla yeni mezun olduğum 1970'lerin başında da Türkiye'de yaşandı ve o tarihte de benzer kısıtlamaların getirilmesi tartışıldı. Fakat çok kısa sürdü bu tartışmalar ve üyeler arasında eşitsizlik olacağı savıyla da kısa sürede gündemden düştü. Daha sonra da bu son 5 sene içinde yoğun bir biçimde bütün meslek dallarında inşaat mühendisliğinde olsun, mimarlık da olsun, tesisatta olsun "profesyonel mühendislik" kavramı adı altında yeniden getirildi ve yoğun tartışmalar yapıldı. Türkiye'deki sistemin yanlışları profesyonel mühendisliğin yararları üzerine çok sayıda görüşler belirtildi, açık oturumlar yapıldı. Tesisat kongrelerinde bu konu ele alındı. Fakat ortaya Türkiye koşullarına da uygun bir taslak metin ortaya atılmadı. Bunun üzerine 3 sene kadar önce benim de görev aldığım MMO Ankara şubesi SMM Komisyonu olarak yani Serbest Müşavir Mühendisler Komisyonu olarak bir çalışma yapalım dedik. Ortaya öyle bir taslak atalım ki insanlar bu taslak etrafında düşünmeye başlasınlar, çünkü biz genellikle Türkiye'de yazmayı fazla sevmiyoruz. Onun için bir taslak olursa, daha rahat düşünürüz, daha rahat eleştirir ve doğruları yakalarız diye tartışma başlıkları adını taşıyan bir metin ortaya çıkardık. Yanılmıyorsam 2 sayfa kadar bir metindi ve bu tartışılın dolayısıyla Türkiye'ye özgü bir şey yakalarız dedik. Bu komple bir yönetmelik değildi. Bunun böyle olmadığı da sunuldu.

Bu taslak değişik toplantılarda gerek MMO'nun şubelerinde gerekse TMMOB'de değişik kapsamlarda tartışıldı, eleştirildi. Buna kısmen katılanlar oldu, kısmen eleştirenler oldu. Tamamen reddedenler de oldu. Sonunda bu taslak İzmir'de bundan 2 sene önce yapılan 3. Tesisat Kongresi'nde yine geniş katılımlı, üniversitelerden de öğretim üyelerinin katıldığı bir kahvaltı toplantısında enine boyuna tartışıldı. Tabii ki süreç içinde de çok yeni ve özgün fikirler çıktı. Ancak o tarihten sonra ben bu taslağın gelişmesi konusunda herhangi bir bilgi sahibi olamadım. En son sizin Tesisat Mühendisliği Dergisi'nin çağrısı üzerine böyle bir taslağın Tesisat Mühendisliği dergisinin Mayıs-Haziran sayısında yayınlandığını öğrendim ve bu taslağı incelediğim zaman bizim ortaya ilk attığımız ki ısrarla altını çiziyorum bu yönetmelik değil tartışma notlarıydı, cismen korunduğu fakat geliştirilmediği ve bazı notlarıyla da tam tersine geriye götürüldüğü, işin özünün kaçırıldığı gibi bir endişeye kapıldım. Dolayısıyla son 2 yıllık süreçten bu anlamda herhangi bir bilgim yok. Bu konuda size bir bilgi sunma imkânım yok. Şimdi yayınlanmış olan taslağı herhalde ele alırsak belki biraz daha mesafe kat etmiş olabiliriz. Bu taslakta amaç maddesinden başlayarak birtakım iyileştirmeler yapmak gerekiyor. Bazı maddeleri kökten değiştirmek gerekiyor. Bir kere taslağın adını "Uzmanlık ve Sertifikalandırma" olarak o zaman koymuştuk. Daha sonraki tartışmalarda gördük ki Türkiye'de "profesyonel mühendis", "sertifikalı mühendis" ve İnşaat Mühendisleri Odası'nın kullandığı "yetkin mühendis" kavramları üç aşağı beş yukarı belli bir noktada çakışıyor. Biz uzmanlık derken makina mühendisliğinin çok geniş bir saha olduğunu, bunun içinde tesisatı bir uzmanlık olarak niteleyebileceğimiz varsayımıyla hareket etmiştik. Ancak özellikle inşaat mühendislerinin bu konuda bizden daha yoğun çalışmalar yaptığını biz bu taslağı hazırladıktan sonra öğrendik. Ve şu anda elimizde o taslak var. Orada "yetkin mühendislik" terimini kullanmışlar. Sertifika kelimesi Türkçe'de pek hoş karşılanmıyor, bazı ters çağrışımlar yapıyor diye yetkin mühendislik olarak ele aldığımız zaman amacı da şöyle değiştirebiliriz gibi geliyor. Birinci maddesinde "bu yönetmeliğin amacı makine mühendisliğinin bir ihtisas alanı olan tesisat dalında kaliteli güvenilir ve çağdaş teknolojilere uygun, konfor, hijyen ve çevreye duyarlı hizmet üretimini

gerçekleştirecek yetkin mühendislere belge verme esaslarını ve koşullarını düzenlemektir" şeklinde değiştirmekte yarar görüyorum. Yani amaç maddesinde niçin böyle bir belgelendirmeye ihtiyaç olduğunu vurgulamamız lazım. İşin özünü bir cümleyle de olsa tanımlamak gerekir gibi geliyor. Bu tanıma biraz geliştirebiliriz, değiştirebiliriz ama herhalde herkesin kabul edebileceği bir husus. İkincisi; kapsamla ilgili bir madde var. Bu yönetmelik TMMOB yasası ve tüzüğünden aldığı yetki ve görevle Makine Mühendisleri Odası tarafından verilecek "Yetkin Tesisat Mühendisliği Belgesinin verilmesi, yenilenmesi, geri alınması vb. esasları kapsar" şeklinde değiştirmekte yarar görüyorum. Burada ısrarla üzerinde durulması gereken nokta belki daha sonra tartışılacak olan TMMOB ve TMMOB'ye bağlı olan MMO'nun yasal olarak böyle bir düzenleme yapmak yetkisi var mıdır konusudur. Benim kanaatim buraya bu hükmü de koyarak ifade ediyorum ki bu konuda TMMOB ve dolayısıyla o kanundan yetki alan MMO bu konuda gerekli düzenleme yapma yetkisine sahiptir. Çünkü TMMOB Kanunu çok geniş bir kanun ve hazırlanırken, son 1983 yılı 12 Eylül sonrası düzenlemeleri dışarıda bırakırsak, mühendislere geniş güven ve yetki veren bir kanun. Yani sektörü düzenlemeyle ilgili her çeşit görevlendirmeler, tüzük hazırlamalar vb. konularda yetki veriyor. Kısacası buyurun kendi işinizi kendiniz görün diyor. Ama biz yıllarca bu yetkilerin bir kısmını kullanmışız, bir kısmını ısrarla kullanmamışız. Dolayısıyla benim yorumuma göre mevcut olan bu geniş anlamli yetkilendirmeden hareketle böyle bir yönetmeliğin çıkarılması hukuki bir sorun yaratmayacaktır. Bu yetkiye dayanarak biz bazı kişilere büro tescil belgesi veriyoruz, şartlar koşuyoruz, şu şartlara haiz olman gerekir diyoruz ve mevzuata aykırılık halinde bunları elinden alabiliyoruz. Mahkemeye gidiyor ve genellikle de TMMOB ve Odalar kazanıyorlar. Eğer yetkin mühendislik yönetmeliği belli objektiflik ve hukuk anlayışına dayalı olursa yine bu yönetmeliğe karşı bir idari yargıyla gidildiği zaman TMMOB ve Odamızın kazanacağı kanaatini taşımaktayım. O nedenle kapsam maddesine ısrarla "TMMOB yasası ve tüzüğünden aldığı yetki ve görevle MMO tarafından verilecek belge" ibaresini koymamız gerekiyor.

Yetkin Tesisat Mühendisliği Belgesi ile Büro Tescil Belgesi farklı belgeler olmak durumunda. Sen şu tür hizmetleri yapmaya, imza atmaya, mühür kullanmaya yetkilisin demek ayrı bir şey, o kişinin bir büro organizasyonu içinde bir hukuki kişilik, tüzel kişilik kazanarak bunları bir ticari kuruluş altında yapması farklı şeyler. Dolayısıyla bu 2 belgenin mutlaka ayrışması gerekiyor. Bu nedenle kapsam maddesini yetkin tesisat mühendisliği belgesi verilmesi, yenilenmesi, geri alınması vb. esasları kapsar şeklinde koymakta yarar var. Tanımlar maddesini yine yetkin tesisat mühendisi şeklinde düzeltebiliriz. Bu aynı zamanda inşaat Mühendisleri Odası'nın hazırladığı taslakla da kavramsal paralellik sağlayacaktır. Sonra yine yetkin tesisat mühendisliği komisyonu gibi şekilsel düzeltmeler geliyor. Esas tartışılan konulardan birincisi TMMOB hukukun yetkili midir sorusu iken, ikincisi nasıl belge alınacağıdır. Önce üniversitelerden makina mühendisi veya makina yüksek mühendisi unvanıyla mezun olma şartı gelmeli. Taslaktaki MMO'na belli yıl üye olmak şartı koymanın gereği yok bence. Taslaktaki bu yıl şartının kalmasının çok fazla bir yarar yok.

Üçüncüsü ve ondan sonraki koşullar yurtdışında genellikle bulunan ve birçok öğretim üyesi arkadaşımızın, tesisatla ilgili arkadaşlarımızın da ısrarla üzerinde durduğu sınav konularına girmek. Eski taslakta sınavlara biraz az yer vermiştik. Hatta yok gibiydi. Bu kez belli sınavlar konulabilir diye düşünüyorum. Dolayısıyla üçüncü koşul komisyonca düzenlenecek ki komisyona biraz sonra geleceğiz bir sonraki maddede tesisat mühendisliği "temel sınavında" başarılı olmak maddesi getirilmeli. Yani bir kişi üniversiteden mezun oluyor diplomayla üye oluyor ve bir temel sınav giriyor. Bu temel sınav tesisat teknolojilerinin uygulamalarına yönelik değil, bilim sınavı niteliğinde bir şey. Burada ayrıntılara girmek istemiyorum, ancak temel bir matematik kültürü malum termodinamik, ısı transferi vb. ve hatta bana kalırsa bir miktarda mühendislik ekonomisi gibi üniversitelerde okunan ve okunması zorunlu olan temel bilgiler içeren bir sınav. Çünkü üniversitelerimiz çok farklı statüde mühendisler yetiştiriyor. Bir sınavla onları test etmek yararlı olacak gibi geliyor. Burada bir parantez açıyorum ve diyorum ki "akreditasyon komisyonunca, onu tanımlamadım henüz ama akreditasyon komisyonunca, akredite edilmiş makine mühendisliği bölümü öğrencileri veya üniversitelerde öğretim görevliliği yapmış olanlar için bu sınav şartı aranmaz". Artık Türkiye'de de yavaş yavaş üniversitelerde akreditasyon başlıyor. Biz Türkiye'de yine kendi kendimize yapamadığımız için birçok üniversite yurtdışına gidiyor. Çeşitli kuruluşları getiriyor ve üniversitelerimizi akredite etmeye çalışıyoruz. Ama Türkiye'de bu akreditasyon bir şekilde yapıldığında ki bu da bana kalırsa TMMOB'nin bugüne kadar ihmal ettiği önemsemediği önemli görevlerden bir tanesidir, bu üniversitelerden mezun olan mühendisleri tekrardan bir temel sınava almak bence gereksiz bir duplikasyon olacağı için bu gerçekleştiğinde akredite edilmiş bölümlerdeki bu temel sınavdan muaf tutulabilirler kanaatindeyim. Aynı şekilde üniversite öğretim görevliliği yapan bir kişiyi bu temel sınava sokmak bence doğru bir şey değil diyorum.

Bu temel sınavı geçenlerin tesisat mühendisliğine giriş kursuna katılmalarını öneriyorum. Tesisat mühendisliğine giriş kursu aşağı yukarı benim ilk taslakta yazdığım gibi (bu son taslakta da aynen yer almış yanılmıyorsam) bu kurs konusunda bazı yanlış anlaşılmalarda oluşmuştu geçmişte. Ama ifadeler açık ve net. Kursta tesisat mühendisliği öğretilmiyor. Tesisat mühendisliği ne tür iş yapar bu anlatılıyor. Tesisat mühendisliği ve genelde mühendislik örgütlenmeleri, odalar, dernekler vb. ler anlatılıyor. Bugünlerde gene tartıştığımız mühendislik etiği konusu anlatılıyor, öğretiliyor. Tesisatla ilgili yasa, yönetmelik, standart isimleri veriliyor. Nerelere başvurabileceği gibi genellikle idari yöne yönelik bir mühendisi bilgilendirecek bir yelpaze açılıyor. Burada tesisatın içine tekniğine, girilme söz konusu değil. Böyle bir kurs için minimum 5 gün dedik. Böyle bir sürede tesisat öğretmek zaten mümkün değil. Ama üniversitelerde bunların hemen hemen hiçbiri verilmediği için bunları meslek yaşantısı içinde çok fazla kafasını gözünü yarmadan öğrensin diye başta bu temel sınavdan sonra daha staja girmeden önce böyle bir giriş kursunu izlesin, şöyle bir ufku genişlesin, ne yapacağına, nerelere başvuracağına, ne tür kurumlar ne tür yönetmeliklerle muhatap olacağını kavrasın diye böyle bir kurs kurulmuş durumda. Kursta devam her-şey değil ama başarıyla bitirmek dedim ama burada bir sınav demedim. Bunu tartışmak, geliştirmek lazım. Zaten buradaki fikirlerin hepsi bütünüyle tam olarak oturmuş şeyler olmayabilir. Tartışarak eksikleri geliştirebiliriz, düzeltebiliriz gibi geliyor.

Temel sınavı ve ardından kursu başarıyla bitirdikten sonra önceden Odadan onay alınmak kaydıyla bir yetkin

tesisat mühendisliği bürosunda asgari 1 yıl süreyle ve tam gün ilkesiyle tasarım stajı yapmak geliyor. Yani taslakta yüklenici diyor, yüklenici değil, ilk ve orjinal taslakta da öyle zaten, tasarım stajı yapacak. Buradan olumlu sicil almak, yani geldi, gitti, ilgilendi, adayda bir gelecek var gibi o kurumun yetkin mühendisinden bir sicil alacak veya kamu kuruluşlarında 1,5 yıl süreyle ve tam gün ilkesiyle kadrolu olarak proje kontrol hizmetinde çalışacak. Bu ilk madde bundan 2,5 sene önceki taslağa göre bir yeni açılım olarak geldi. Dendi ki kamuda çalışıyor proje kontrolü yapıyor, nasıl olacak? Bunun üzerine böyle bir ifadenin burada yer almasında yarar gördüm. O soruyu yanıtlamak için eğer bir serbest mühendislik bürosunda çalışacaksa oradaki tasarım sorunu birebir problemi yaşama süresi daha yoğun olacağı için orada 1 yıl ama kamu kuruluşunda yapılmış olan bir projeyi tetkik nispeten biraz daha az vasıf gerektiriyor demeyeceğim, ama bazı şeyleri atlayacağı anlayacağı için problemleri az olacağı için, 1,5 yıl yani % 50 zam üzerine ekledik. Yani biz tesisat mühendislerinin çok sevdiği zamlardan buraya da ekledik % 50 gibi. Dolayısıyla 2 seçenektan biri ya serbest çalışacak 1 yıl veya kamuda proje kontrollüğünde çalışacaksa full-time olacak, kadrolu olacak. Gidip birisinin yanında öğrenci stajı gibi bir staj kastetmiyoruz. Staj yapan mühendise "stajyer tesisat mühendisi" ünvanı kullanalım gibi bir öneride bulundum. Yanılmıyorsam Amerika'da eğitimde olan profesyonel mühendis gibi bir unvan kullanılıyor. Burada stajyer dedik, stajyer kelimesi Türkiye'de çok sempatik değil. Çünkü, staj çok sulandırılmış bir kavram ama, şimdi artık, hukukta ve mesleklerde ciddi stajyerlik yapılmaya başlandı. Dolayısıyla yeniden bu stajyerlik kelimesine sahip çıkabiliriz gibi geliyor bana.

Bu stajı tamamlayan, yani tasarım stajı veya kamuda proje kontrollük hizmetinden sonra yine önceden Odadan onay almak kaydıyla, yani ben şu kuruluşta yapacağım demek kaydıyla, bir yüklenici firmada 1 yıl süre ile ve tam gün ilkesiyle uygulama stajı yapmak yine olumlu sicil almak veya kamu kuruluşlarında çalışıyorsa 1.5 yıl süre ile, yine % 50 süre arttırımı var ve tam gün ilkesiyle kadrolu olarak şantiye kontrollüğü hizmetinde çalışmış olmak. Bununla da bitirmiyoruz olayı, esas sınav şimdi geliyor. Komisyonca düzenlenecek "yetkin tesisat mühendisliği sınavı"nda başarılı olmak gerekiyor. Böylece çift sınav olmuş oldu. Yukarıdaki işlemleri sırasıyla tamamlayan ve yüz kızartıcı bir suçtan hüküm giymemiş olan üye artık yetkin tesisat mühendisi ünvanına hak kazanır. Bu üyeye komisyon kararı ile Oda'ca yetkin tesisat mühendisi belgesi ve mührü verilir. Buradaki ifadeden kararı komisyonun vereceği, ki komisyonun yapısına ikinci turda girmek istiyorum komisyon kararı kesin Odanın yaptığı ise bürokratik işlem niteliğinde. Halbuki dergide yayınlanan taslakta farklı bir olay var. Komisyon öneriyor Oda karar veriyor. Hayır komisyon karar vermeli Oda için formalitesini yapmalı. Yetkin tesisat mühendisi belgesi almış olanların konumu için yeni bir madde olmalı. Bir yekin tesisat mühendisi gidip bir başka yetkin mühendisin yanında çalışabilir. Ancak kendi adına çalışmak istiyorsa Büro Tescil Belgesi Yönetmeliğindeki idari işlemleri tamamladıktan sonra, yani vergi kaydı, adresi vb. bürokratik işlemleri tamamladıktan sonra Büro Tescil Belgesi alabilir. Büro Tescil Belgesinde yetkin tesisat mühendisinin yetkili kılındığı hizmet sınıfları açıkça belirtilmeli, isterseniz komisyonun yapısına ilişkin görüşlerimi daha sonra söz verdiğinizde anlatayım.

MUSTAFA BİLGE:

Genellikle yeni bir mühendis okuldan mezun olduktan sonraki süreci anlattınız, yetkin mühendis olabilmesi için bir de mevcut bürolar var, tıpkı yetkin mühendis gibi çalışıyor. Onlarca senedir bu işte proje üreten firmalar var. Bu firmalar hakkında bir kriter var mı? Bir düşünceniz var mı, bu belge nasıl verilecektir?

ETHEM ÖZBAKIR:

Bildiğiniz gibi bu tip uygulamalar, yani mevcutların statüsü, genellikle yönetmeliklerde, kanunlarda geçici maddelerle düzenlenir. Tabii ki bu taslağın da sonunda bir geçici madde olacak, nitekim şu anda yayınlamış olduğunuz dergideki taslakta da bir geçici madde var. Burada yetki kademelendirmesini de tartışmalıyız. Belki dergideki kadar fazla değil de 2 kademe mi olsun? Çünkü eğitim süresini sınırlı tutuyoruz. Türkiye'nin koşullarını dikkate alarak gördüğümüz gibi stajlar vb.'ler çok uzun değil. Yurtdışında bu süreler daha uzun oluyor. Çeşitli eyaletlere göre Amerika'da çok farklı. Ancak Türkiye'ye özgü koşullar nedeniyle kısıtlı tuttuk. Dolayısıyla bu hareketliliği de dikkate alarak bir kademelendirme öneriyorum. Örneğin benim son önerdiğim şekilde 2 kademe olacaksa mevcutlar alt kademeye otomatik olarak intibak ettirilecekler. Ancak üst kademedeki işleri geçmişte yaptıklarını belgelendirirlerse, ki çok sayıda böyle büro var Türkiye'de, onlara otomatik olarak üst kademedeki belge verilecek. Bunun için bir süre tanımlanabilir. Yönetmelik çıktıktan sonra 3 ay içinde başvurmak gibi bir süre tanınabilir. Ondan sonra yeni mezun olacaklar veya eski mezun olup da yeni başvuracaklar geçici maddedeki haklardan yararlanamaz diye düşünüyorum.

MUSTAFA BİLGE:

Ben burada sözü Üzeyir Bey'e vermek istiyorum. Biz burada yetki meclisi kavramını tartışıyoruz. Bir de şu anda Odanın yürüttüğü SMM Büroları üzerinde daha çok yoğunlaştığı büro tescil belgesi olayı var. Bu büro tescil belgesini yaparken Oda vize ücreti alıyor. Tabii buna karşılık bir hizmet üretiyor zannedersem. Bu hizmeti bize bir açıklayabilir mi, neler yapıyor, amaçları nelerdir Odanın?

ÜZEYİR ULUDAĞ:

Odamızın amacı, ilgili yasalar ve TMMOB SMM ve Büro Tescil Belgesi Yönetmeliği uyarınca serbest çalışan ve makina mühendisliği hizmeti üreten kişi ve kuruluşların mesleki etkinliklerinin Makina Mühendisleri Odası tarafından denetlenmesiyle makina mühendisliği hizmetlerinin mesleki bilimsel teknik esaslar, ilke ve meslektaşlar yararları yönünden gelişmesini, üretilen hizmetlerin standartlara ve yönetmeliklere uygunluğunu sağlamak. MMO tarafından belirlenen SMM asgari ücretlerinin uygulanmasıyla meslektaşlar arası haksız rekabeti

ölemek. SMM hizmeti yapan kişi ve kuruluşların mesleki denetim kapasite, yeterlilik açısından değerlendirmelerine esas olan kayıtların tutulmasını sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda da yerel yönetimlerle yapılan Protokollerle de yapı denetimini gerçekleştirmektedir. Ancak 1994 yılından sonra yerel yönetimlere gelen siyasi anlayışlar odalarla yapılan protokolleri iptal ettiler. 1994 yılından sonra İstanbul'da 4 ilçe belediyesi dışında protokol kalmadı, ancak İstanbul Şube olarak, amaca uygun yapı denetimini ve SMM denetimini yapamıyoruz. Şu anda yapılan uygulama protokol yapılan belediyelere proje yapan üyelerimiz projeleri ile birlikte şubemize geldiğinde, Büro Tescil Belgesini yenilemişse ve diğer yükümlülüklerini yerine getirmişse vize işlemi yapılıyor ve karşılığında ücret alınıyor.

MUSTAFA BAYCAN:

Pardon vizeye gelen projelerin kontrolünü yapıyor musunuz? Üzeyir ULUDAĞ: Yapılan proje kontrolü değil Baycan Bey yapılan daha önce öyleydi belki. Şu anda yapılan siz bir proje çiziyorsunuz, 4 belediyeden birisine gittiğiniz zaman projelerinizi odadan vize ettirmediyse geri gönderiyorlar. Bize geliyor, biz ne yapıyoruz; size bakıyoruz. Baycan Bey Odamızın üyesi mi, SMM Belgesi var mı? Onu kontrol ediyoruz, sonra projeye vize veriyoruz. Siz götürüyorsunuz belediyeye.

MUSTAFA BAYCAN:

Hep böyleydi.

ÜZEYİR ULUDAĞ:

Hep böyle değildi, daha önce, sanıyorum 1986 yılına kadar uygulamada olan Proje Denetim Esasları Yönetmeliği vardı. Bu yönetmelik doğrultusunda inceleme yapılıyordu. Tabii proje içeriği anlamında. Birçok önemli konularda yazılı uyarılar yapılıyordu.

MUSTAFA BİLGE:

Anladığım kadarıyla proje çizen firma bir vergi mükellefi mi, bir şirketi var mı, Odaya kayıtlı mı? Çünkü ben daha evvel hatırlıyorum bir kamu kuruluşunda çalışırken orada çalışan bir memur da bir proje yapıp altına imza atıp denetimden geçebiliyordu. Yani bu da bir haksız rekabet. Odanın bu anlamda bir katkısı var. Projeyi denetleme anlamında herhangi bir katkı ben de göremiyorum. ÜZEYİR

ULUDAĞ:

Biraz önce söylediğim gibi proje esasları Yönetmeliği doğrultusunda, proje denetimi yapılıyordu.

MUSTAFA BİLGE:

Teşekkürler. Sözü Celal Bey'e vermek istiyorum. Var olan şu anda yayınlanan taslak Mayıs-Haziran 99'da dergide de yayınlanmış okuyucularımızın daha sağlıklı değerlendirmeleri için taslağı bu sayıda yayınlatalım. Bu konuda ki Celal Bey'in değerli görüşlerini rica edeyim.

CELAL OKUTAN:

Sayın başkan, açış konuşmanızda yönetmeliğin, dergide yayımlanan taslak haliyle bizlerin değerlendirilmesine sunulduğunu belirtmiş ve bu taslağın ortaya çıkmasında çok emeği geçen Sayın Öz-bakır'a söz vererek yorumlarını istemiştiniz. Ancak değerli arkadaşım taslak çerçevesini çok aşmış bu doğrultuda önerilerini, eleştirileri kapsayan düzeltilmiş bir metin gündeme getirdi. Dolayısıyla ben hem yönetmelik taslağı hem de Ethem beyin görüşlerine atıf yaparak fikirlerimi arz edeceğim. Öncelikle şunu belirtmek istiyorum, ben odamız tarafından hazırlanarak uygulamaya konulacak bu yönetmeliğe karşıyım. Ayrıca bu yönetmeliğin yaptırım gücü olduğuna inanmıyorum. Şöyle ki, odamız görev ve yetkileri doğrultusunda bütün makina mühendislerinin gelişimini sağlamak; hak ve çıkarlarını korumak zorundadır. TMMOB kuruluş kanunu ile anayasamızda mevcut ikilem nedeniyle kamuda çalışan meslektaşlarımızın ve üniversitelerdeki akademisyenlerin üye olmak zorunda olmadığı Odamızın bütün tesisat mühendisleri için geçerli olacak, özellikle onları sınıflandıracak bir yönetmeliği çıkarma hakkı olmadığını zannediyorum. Kaldı ki; kongrelerde üyelerin oyları ile yönetimde görev alan temsilcilerimizin karar ve tercihleri ile tarafsız ve sağlıklı bir uzmanlık belgesi verilebileceğini düşünmüyorum. Kişisel olarak bu kuralların tüketicinin talep ve ihtiyacı doğrultusunda TOPLUMSAL bir yasa ile gündeme getirilmesi ve bu yasa çerçevesinde istenen kalite ve uzmanlığa yönelik odamızın mesleğin gelişimini sağlaması gerektiğine inanıyorum. Bir an için; benimde bu yönetmelik doğrultusunda düşündüğümü kabul ederek diyelim ki, odamız çıkarsın, başlangıç olur zamanla düzeler, Odadan daha yetkili hangi örgüt bunu yapabilir. Düşüncesi ile karar verilebilir. Bu takdirde mevcut yönetmelik taslağına kısaca bakarak değerlendirmek, özellikle eksik ve kusurları vurgulamak çok yararlı olacaktır.

Taslağa göre:

Tesisat Mühendisleri uzmanlık belgesi almak için, en az iki yıl süre ile odaya üye olmanız zorunlu olmaktadır. Halbuki odaya üye olmayan bir kamu görevlisi, bir akademisyen veya yurt dışında uzmanlığını kanıtlamış bir meslektaşımız bu yönetmeliğe göre iki sene süreyle uzmanlık belgesi başvuru yapamamaktadır. Mezuniyet

sonrası oda tarafından onay görmüş ve tesisat alanında çalışma yapan yüklenici firmada bir yıl süre ve tam gün ilkesi ile şantiye çalışması yapmak veya kamu kuruluşlarında bir yıl süre ile şantiye kontrollük hizmeti yürütmek şartı tesisat mühendisliği hizmetlerinde uzmanlık tanımından çok uzaktır. Bu kural ile akademisyenleri, tasarımcıları, uygulayıcıları, işletmecileri daha doğru uzmanlık aranan konularda deneyimleri bürokratik bir yaklaşımla devre dışı bırakılmış bulunmaktadır. Yönetmelik kurallarına göre başarı ve uzmanlığınız ne olursa olsun uzmanlık belgesi komisyonunun olumlu görüşünü almak zorundasınız. Üniversite, Oda SMM ve Tesisat Komisyonu, dernek temsilcileri ve benzeri kuruluşlar ile bakanlık temsilcilerinden oluşan komisyon kazara uzmanlardan oluşmaz, tarafsız olamaz, bir örgüte bağımlı ise aracı ve alışılmış işbirlikçi düzen içinde belge almak, düzeni yürürlüğe girecektir. Sonuçta hiç bir şekilde hakkaniyet esasi an ile bağdaşmamaktadır. Komisyonun yıl içinde 4 kez toplanması değerlendirmelerin, kararlarının oda yönetim kurulu tarafından onaylanması ne kadar iyi niyetle olursa olsun yönetmeliğin zaafını sergilemektedir. Özellikle kursların yılda iki kez 5 gün süreli olması ve içeriğinde mühendislik etiği, tanımı, çalışma alanı, tescil ve denetim yönetmelikleri ile yasa, tüzük ve standartla ilgili hukuki ve mali mevzuat hakkında bilgi verilmesi, genel olarak uzmanlık anlayışımızdaki bugüne kadar süregelen yanlışlıkları göstermektedir. Benzer tarzda uzmanlığı A, B, C olmak üzere üç grupta tanım uzmanlık grubundaki bekleme süreleri, yapı alanları ile sınırlamalar hatalı yöntemleri gösterir. En üst grupta 2 adet 10.000 m²'lik bir yapının tesisat projesini yapmak ve oda denetiminden geçirmek sizi uzman buna karşın bir temiz oda, ameliyathane, enerji etüdü, bina otomasyonu, yangın, güvenlik projelerindeki üretim değerlendirme dışı kalmaktadır. Odanın birinci amacı mesleğin gelişimini sağlamaktır. Bu anlamda Oda mesleki gelişimin sağlanması için kurslar verir, eğitim de yapar. Ben bazı gençleri görüyorum 5-6 senedir bizim düzeyimize geliyorlar. Çünkü teknolojiyi takip ediyorlar. Odamızın düzenleyeceği mesleki gelişime yönelik eğitimden isteyen meslektaşımız belge alır, bu belge değerli ise kullanır. Uzmanlık belgesi ise toplumsal bir yasadır. Bence, bu ihtiyacı toplum bunu talep eder, işi bilene yaptırmak isterse, uzmanlık sertifikasını neler yapmış, neler öğrenmiş diye inceler. Bu tür belgeyi verdiğiniz zaman bu belgeyi verdiklerimize garanti etmiş durumda olmamız daha doğru yasal temellere oturtmamız lazım. Buna bazı arkadaşlar özellikle Ethem Bey diyor ki, üniversite akredite olmamış öğrencilere vermeyelim, düşüncesi ile belirli eğitim şartını ilave ediyor. Ayrıca profesör ol-muş meslektaşlarda uzmanlık belgesi aramayalım diyor. Akredite olmamış feraza atıyorum Keçiören Üniversitesi onun bir hocasına vermeyelim mi? diyor acaba! Bunu değerlendirmek bizim hakkımız olmamalı Amerika'da profesyonel mühendislik hizmet üretimi ile belirlenir. Orada siz en büyük üniversitenin profesörüne giderseniz benim profesyonellik belgem yok, ben uzman değilim proje yapamam der. Buna karşın kendisi mesleği sana öğretir, bizleri eğitir. Bu yönden amaçlarımızı doğru koymamız lazım, işte gördük Marmara deprem felaketinden sonra aynı yanlışlıkları yapıyoruz. Hemen sigorta sistemi, denetim sistemi, kontrol sistemi akla geliyor. Ama bunu doğru dürüst yapacak uzman kim diye soran yok. Bunu yapacak insanı yetiştirdik mi? mesleki sorumluluk arayabiliyor muyuz? Herkesin iştahı kabarıyor ve yönlendiriyoruz. Şöyle ki Devlet bir yönetmelik yapsın, müfettişçe konuyu tetkik etsin diyorlar. Müsaade ederseniz ben birkaç noktaya değinmek istiyorum. Birincil olarak sormak lazım bu uzmanlık belgesi profesyonellik belgesi midir? Yetkin mühendislik belgesi midir? Sertifikalı mühendislik belgesi midir? Mühendislik sertifikası olabilir, isteyen havuz uzmanlık kursuna gider havuzdan sertifika alır. Bunu bir firmadan da alabilir. Ben o sertifikayı alırsa tüketici olarak belki ona iş verebilirim. Yani burada uzmanlık terminolojisinde çok önemli bir hususlar ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda Odamızın uzmanlık belgesinin amacının doğru belirlenmesi lazım. Yapabilirlik mi? Uzmanlık mı? Sorumluluk mu? Yoksa eğitim gelişim amaçlı mı? Ben bu belgeyi eğitim, gelişim amaçlı tanımlıyorum. Oda, eğitim gelişim amaçlı periyodik kurslar verir, seminerler yapar. Buna katılanlar belge alır. Bizler de katılır yararlarıdır. Mesleğin gelişimi amaçlı olur. Oda kuruluş kanunu itibarıyla Bayındırlık Bakanlığının kanununa bağlıdır. Bayındırlık Bakanlığı yaptırımı kısıtladığı anda her şey biter, ikinci bir konuda odanın bu belgelere garantör olması lazımdır. Yani tüketici veya yatırımcı Oda'dan aldığı belgeye güvenebilmesi için bunun bir garantörünü görmesi lazım, ister parasal sigorta gibi isterse kurum güvencesi bence yararlı olur. Eğer bana Oda ben Celal Okutan'a güveniyorum derse, o bile tüketicinin beni seçmesi için faydalı olabilir. Ama diyorsa ki ben onu tescil ettim, tescil belgesi de var ve ben Oda olarak onun teminatına sahibim ben garanti ediyorum, bu yöntem daha sağlıklı sigortanın başlangıcı olabilir. Bugün tesisat sektöründe hizmet veren yaklaşık 10.000 meslektaşımız var. Bunun hemen hemen yarısı tasarım ve onay hizmetleri ile uğraşılıyor. Bence ülkemizde çok kapsamlı uzmanlık gerektiren mekanik tesisat proje hizmeti verenlerin sayısı yüzü geçemez. Amaç bu rakamı yükseltmek olmalı bunun içinde gençler teşvik edilmeli, mesleğe yönlendirilmeli ve eğitimle bilgilendirilmelidir. Ayrıca tesisat hizmetleri kendi içinde uzmanlık dallarına ayrılmıştır. Isıtma, havalandırma, klima, sıhhi tesisat dışında enerji, yangın, güvenlik, hijyen, temiz oda, hastane teknolojisi, medikal gazlar özel bir ihtisası gerektirir. Gerek oda yönetmelikleri, gerekse bakanlık şartnameleri bu hizmetleri tesisat projeleri içeriğinde tanımlıyor. Dolayısı ile bilir bilmez yapıyoruz. Yaklaşık 45 yıllık meslek hayatımda binlerce projede ben bu hataları yaptım. Halende beni en iyi bilenlerden sanıyorlar, buna karşın 3-4 yıllık iyi yetişmiş genç bir meslektaşım özel ihtisas konularını benden daha iyi biliyor ve bana danışmanlık veriyor. Bu yönden Ethem arkadaşımız beni yanlış anlamasını yapı büyüklüğü, uzmanlık süreçleri inşa alanlarına göre gruplamak çok hatalı uygulamalara neden olacaktır. Bu yönleri ile çok dikkat etmek gerekir. Bence bilim ve teknolojiye yoksun deneyim ve tecrübenin uzmanlıkla ilgisi olmadığı gibi mesleki sorumluluk için yetersiz görülmesi gerekir, iki yıl önce Makina Mühendisleri Odası'nın III. Ulusal Tesisat Kongresinde Profesyonel Tesisat Mühendisliği ve Etik kuralları tartışıldı. Bu güzel ve onurlu konu önce Tesisat Mühendislerine özellikle tasarımcılara yakıştırıldı, hemen yönetmelik tasarımları hazırlanıp gündeme getirildi. Konuyu 1990 yılından itibaren gündeme getiren öncülerden biriyim. 1989-1993 döneminden rahmetli Prof. Dr. Engin Çıtırpioğlu ile Türk Müşavir Mühendis ve Mimarlar Birliği Başkan Yardımcısı olarak çalışmalarımız oldu. Onlar, tüm inşaat mühendisleri için, bizler bütün müşavir mühendis ve mimarlar için bu konuyu inceler ve ülkemizde oluşturmaya çalışırken, Makina Mühendisleri Odası sadece Tesisat Mühendisleri için gerekli görüyor anlayamadım. Özellikle tasarımcı Tesisat Mühendisleri yetersiz ve ahlak kurallarına uymayan bir kesim mi? diye düşünmeye başladım. Sen otur, yatırımcı, imalatçı, uygulayıcı, malzeme tedarikçi ve işletmeci de bu koşulları arama, hatta Makina Mühendisliğinin bütün kolları için gerekli görme, tesisat mühendisleri için vize, tescil zinciri içinde uzmanlık ve etik kurallar koşullarını zorunlu kıl. Bence bu tür kurallar Anayasa çerçevesinde insan haklarına aykırı bir davranış, eğer mesleğin tanımı olan toplum yararına bir hizmet vermek istiyorsak oyunun kuralları herkes için aynı olmalıdır. (Diğer bir sorun,

üniversitelerin akreditasyonu personel akreditasyon, üniversitelerin sorgulanması, mesleki denetim gibi uzak kaldığımız konular) Bunda çok dikkatli olmamız gerekir. Ekonomisi yeterli düzeyde gelişmemiş, sanayisi ileri ülke düzeyine ulaşmamış, toplumu bilgi toplumu olmamış ülkelerde bu sorunların kurallarını koymak, yaptırımlara dönüştürmek çok zor ve hassas bir iştir. Özellikle üniversite mezunlarını mesleki eğitim için yetersiz görüp sorgulamak yerine üniversitelere hizmet ve araştırma alanları açarak eğitime katkıda bulunmak gerekir. Kaldı ki temel bilgiler yönünden bütün üniversitemizden mezun olan gençlerimiz piyasada hizmet veren kamuda görevli olan mühendislerimizin % 80'inden daha bilgili durumdadır. Amaç bunların mesleğe teknoloji ile uyumlu yönelimini sağlamak olmalıdır. Kaldı ki üniversiteler eğitimde temel bilgileri vermek, kaynakları belirlemek ve hedefleri göstermek dışında her mesleğin bütün branşlarına uyumlu teknik eleman yetiştirmekle görevli sayılmazlar. Bu bakımdan makina mühendisleri Odamız bilgi transferinde, teknolojik değişimde mesleki gelişimde üyelerine yardımcı olmalı ve yol göstermelidir. Bununla ön şartı mesleğin gelişimine yönelik seminerler, kurslar, yayınlar olmalıdır. Bu takdirde kursları bitirenlere belge vermek, sertifikalandırmak yararlıdır.

MUSTAFA BİLGE:

Ben hem olayın biraz boyutunu açmak istiyorum. Hem Celal Bey'e birkaç soru sormak istiyorum. Bu taslak gündemdeyken bir de ardından hep birlikte zelzele felaketini yaşadık. Şimdi bakıyorum tartışmalara somut bir şey ortaya atılmıyor. Benim kişisel düşüncem şöyle: 3 tane denetim var. Birincisi mesleki denetim yani odanın şu an yaptığı Odaya kayıtlı mı, vergi mükellefi mi, SMM yetki belgesi var mı, SMM belgesi var mı ya da yetkin belgesi olacak mı? O, projeyi yapan firmayı mesleki anlamında bir denetimdir. İkincisi Odanın yapmadığı fakat gerekli olan bir proje denetimi var. Şu anda bu denetimin nasıl olacağı kimin yapacağı konusunda bir boşluk var. Bayındırlık Bakanlığı projeler üretiyor üniversiteler proje üretiyor Odalar üretiyor. Ama net bir şey yok. Ama en yaygın bu işi Oda mı yapar yoksa bağımsız denetim firmaları mı yapar? Projenin; yapılan bir projeye sadece mekanik olarak söyleyemiyorum statik mimari elektrik anlamında bir denetçi firmanın Oda mı olur bağımsız bir firma mı olur? Bunu denetleyip altına imza atması gerekir. Kontrol anlamında bir üçüncü aşama proje denetimden geçtikten sonra teknik uygulama denetimi. Bu da ne? Şu anda TUS diye biri orada imza atıyor. Bir mimar 200 bin m²'lik binanın altına TUS sorumluluğu imzasını atıyor. Ne yangından anlıyor, ne elektriğinden anlıyor, ne asansörü biliyor. Acaba gerçekçi bir TUS denetimi nasıl yapılmalı? Projeye uygun mekanik tesisat yapılıyor mu, statik yapılıyor mu bu konu boşlukta. Bunu yine bağımsız proje denetçi firmalar mı yapacak ya da başka birileri mi yapacak anlamında 3 tane önemli ayak görüyorum. Bir de hem projeci firmasını, hem denetim firmasını denetleyecek sigorta firmalarının her ikisinde de ağırlığını koyacak diye düşünüyorum. Şu anda biz birinci aşamadayız mesleki denetimde Odanın yeri nerededir diye düşünüyorum. Taslak niye çıktı. Şu anda böyle bir felaketi yaşıyoruz (deprem). Şu andaki yasalara göre okuldan mezun olan bir statikçi 200 bin m²'lik bir yapının projesini yapıyor, belirli standartlara uygun olarak ve belediyeden de geçiyor bu proje, bizde de yeni mezun kişi yasa açık her şey serbest 200 bin m²'lik bir yapının tesisatını yapıyor. Tesisatı yaptı bina ısındı soğumadı o önemli değil o bir şekilde giderilebiliyor. Ama daha çok kamuyu ilgilendiren yanı var. Bu binada yangın çıktığı zaman insanlar ölebilir.

Ama onun teknik uygulama denetimi dediğim bir yer var ya müteahhit projeye uygun şeyi yapıyor mu? Müteahhitleri biri denetleyecek artık Oda şu anda benim görebildiğim kadarıyla bir çalışma var. Ama müteahhitlerin kendi bir derneği olur. Herkes müteahhitlik yapsın mı Oda işin öbür tarafı.

CELAL OKUTAN:

Başkan, sualinizi hala sormadınız.

MUSTAFA BİLGE:

Beni ilgilendiren daha çok o binanın soğuması ısınmasından öte yangın çıkabilir LPG tankı patlayabilir. Doğalgazda bir şey olabilir ya da binanın bütününde yangın çıkabilir ve insanlar ölebilir ve biz bunu hiçbir denetim yapmadan okuldan mezun olmuş bir çocuğa ertesi gün bu yetkiyi verebiliyoruz. Tersten ben o yönüyle bakıyorum olaya Oda burada belirli kriterler belli elemeler koymak istiyor. Sebep bu projeye başlarken (çünkü başlama noktası hatalıysa ondan sonraki süreci düzeltmek çok zor). Bu işin ilk aşaması proje aşamasında Oda bazı kriterler getirmek istiyor. Kriterler bana göre şart. Çünkü bütün dünyada var. Amerika'da var, İngiltere'de var. Bunu odalar yapıyor, dernekler yapıyor birileri yapıyor ama zaten şu anda tartıştığımız kriterler. Ama herkes burada aynı fikirde zannedersem öyle düşünüyorum. Yeni mezun bir mühendis bir statik projesini ya da büyük 200 bin m²'lik bir yerin projesini yapmaması lazım. Önünde bazı engeller olması lazım. Bunlar bu engeller derken de yeni mezun mühendisi yönlendirici olması lazım. Bir SMM bürosunda 2 yıl çalışmış olması Odanın kurslarına, derneklerin kurslarına katılmış olması veya bir sınavdan geçmesi yani kalemli alıp dizayn yaparken belli bir süzgeçten geçmesi gerekir. Ben bu anlamda taslağı olumlu görüyorum, siz ne düşünüyorsunuz?

CELAL OKUTAN:

Efendim doğru, ancak sizin konuşma şeklinizde ve sunuşunuzda yanlışlıklar var. Ülkemizin mevzuatını doğru olsa uzman olanda olmayanda o mevzuata hizmet verecek yapı kodlarından bahsediyorum. Yeni üreten ona göre üretecek. Şimdi burada bir ayırım yapalım. Zorunlu standartlar dediğim standartlar var. Yangındır, konfordur, iç hava kalitesidir veyahut da bazı hijyen koşullarıdır. Bunlar imar yasalarına girer onları herkes uygulamak mecburiyetindedir. Bunların denetimini belediyeler yapabilir. Belediye yetki verir, Odalar da yapar. Fakat tasarımı konspetini kontrol ve tasarımı kontrol veya tasarımı üretmek bir uzmanlık işidir. Bunu da kontrol

etmek hiçbir zaman dernek görevi değildir. Rasgele kimselerde yapamaz. Profesyonel sorumlu müşavirlerin görevidir. Türkiye'de bunlar iç içe girmiştir.

MUSTAFA BİLGE:

Ben biraz önce onu kastettim.

CELAL OKUTAN:

Ben şunu söylüyorum. Tasarımı Oda sistem ve konsept yönünden kontrol edemez. Odanın tasarımı kontrol edeceği nokta kritik zorunlu standartlardır. Bunu Belediyelerde yapabilir. Ancak Oda belediye'ye diyebilir ki, geçerli imar yasaları içeriğinde kullanılabilirlik, yaşanabilirlik, dayanıklılık veya zorunlu yangın, hijyen, iç hava kalitesi gibi noktaları ben kontrol edebilirim. Bu anlaşma çerçevesinde uygulamaya konulursa Odalar başarılı olabilir. Ama proje hesaplarının kontrolü kabul ve tahkiklerin yapılması Odanın görevi olmamalıdır. Çünkü bu hizmet de uzmanlık işidir.

MUSTAFA BİLGE:

Ben Oda mı yoksa denetim firması mı olsun diye sordum.

CELAL OKUTAN:

Sayın başkan firma tanımı yanlış oluyor. Bugün firmalara denetim firması 1 trilyonluk sermayesi olacak diyorlar. Yönlendirilmiş bir şey bu, ben 40 senedir bunu yapıyorum. Yalan da değil Türkiye'de en deneyimlilerden birisiyim. 1 trilyonluk nasıl sermaye oluşur. Yatırımcılar sokaktan toplama adamlar ile büyük bir firma kuracak, ismi lazım değil. Sonunda 1 trilyon denetim firması beni de içine alarak taşeron olarak çalıştıracak. Bana diyecek ki, ayda 2 bin dolar vereyim ve 5 bin dolar vereyim sen sorumlu ol diyecek. Ben de aç kalmamak için bu hizmeti yükleneyeğim Odanın konuya bu yönleri ile sahip çıkması taşeron düzenini önlemesi gerekiyor. Tabi mesele sadece sermaye değil; kuruluş, Odalarda yanlış yapıyor hemen denetim firmaları kurulsun diyor, bu ne demek biliyor musunuz? Mimarı, statikçisi, tesisatçısı, elektrikçisi hepsini içeren disiplinler. Bu tarzda hepsi olsun demek güçlü bir firma demektir. Bu tür kuruluşlar ülkemizde yok sayılır. Ayrıca Amerika'da bir denetim firması hiçbir zaman yangını kontrol etmez. Yangın departmanı var, o kontrol eder. Hijyeni sağlık departmanı yapar. Mesela Denver'da bir ilkokul yapılıyorsa veya bir ev yapılıyorsa ilkokul değil önce milli eğitimden müsaade alıyorsunuz. Neden diye sorduğunuzda okul otobüsü senin evine 300 metreden uzaksa bu evi buraya yapamazsın, kuralların denetimi devletin yapacağı işlerdir. Türkiye'nin en büyük hatası her konuda yürürlükteki mevzuatı olmuştur. Halbuki bu yasaların topluma dönük yasalar olması lazım. Bu bakımdan bağımsız kurulların onay ve sorumlulukları gerekir bu daha sağlıklı bir yöntem olur. Müşavirlik ve Mühendislik Kuruluşları dünyanın her yerinde inceleyin odalarla ilgisi olmayan bir sistemdir. Müşavirlik bir bakımdan sigortayla ilgilidir. Eğer müşavir sorumlu olarak etmişse hata yaptığında canına okurlar. Buna karşın Oda beni nasıl cezalandırabilir, nasıl bana meslekten süreli men cezası verir. Bu sistem içinde ben gene mesleğimi gider bir kişinin yanına girer ekmeğimi kazanırım. Demek istediğim bu açıklıklara mahal vermeyecek temel kuralları kurmadığınız zaman yönetmeliklerle başarılı olunamaz. Bu yönleri ile meslek odaları mesleğin gelişimi amaçlı uzmanlığa yönelik kursları tercih etmelidir.

ÜZEYİR ULUDAĞ:

Bir şey söyleyebilir miyim? Celal Bey'in en son söylediği şey dikkatimi çekti. Mesela Oda bu tür uzmanlık belgesi vermesin ama, örneğin yangın konusunda süreli bir eğitimden sonra sertifika versin, belge versin veya enerji konusunda veya diğer konularda geneli kapsayan bir iki konu ben böyle algılıyorum. Bir uzmanlık belgesi değil bu tür özel konulara ilgili olarak sertifikalar versin diyorsunuz. Doğru anladım değil mi?

CELAL OKUTAN:

Evet, tamam doğru mesela bir örnek vereyim. Bizim şirkette bugüne kadar aşağı yukarı 100 tane mühendis çalıştı, bunların 60-70 tanesi halen sektörde tasarım, uygulama, malzeme tedarik ve imalat sahalarında çalışıyor. Ben çoğuna son yıllarda Oda'nın bilgisayar kursunu gördün mü diye sordum, belgesini gösteriyorlar işe alıyorum. Çok başarılı oluyorlar.

ÜZEYİR ULUDAĞ:

Bir şey daha örnek verebilir miyim? Şu anda bizim Odamızda yapılan kurslarla LPG belgesi veriliyor. Sanıyorum 4-5 günlük bir kurs veriliyor. Kurstan sonra düzenlenen sınavı kazananlar uzmanlık belgesi alıyor.

CELAL OKUTAN:

Bir yapının komple mekanik tesisat projesini yaparken eğer orada LPG kullanılacaksa işveren onun projesini de benden isteniyor. O zaman ben o kursa katılmasam dahi sorunu çözmeye çalışıyorum. Oda'nın o kursuna benim mühendisime 5 gün izin veriyorum gidip geliyor. Bu eğitim yararlı bir gelişim Odamız bu tür boşlukları dolduracak yardımları yapsın istediği parayı alsın ona hiçbir şekilde karşı olamayız. Müteşekkiri kalırız, destekleriz.

MUSTAFA BİLGE:

Teşekkür ederim Ethem Bey'in galiba sorusu var.

ETHEM ÖZBAKIR:

Ekleyeceklerim var.

MUSTAFA BİLGE:

Şöyle bir toparlayalım daha sonra size söz vereceğim Baycan Bey sizin taslak hakkında ve genel konularda yorumlarınızı alabilir miyiz?

BAYCAN SUNAÇ:

Toplantının başında da bir ara değindiğim gibi, neden böyle bir uzmanlık belgesine ihtiyaç duyulduğu konusunu biraz açmak istiyorum ve Sayın Ethem Özbakır'ın hazırladığı uzmanlık belgesi taslağındaki amaç maddesinin genişletilmesini -hatta çok genişletilmesini- düşünüyorum. Önce şunu söyleyeyim ki, bazı konulara katılmakla birlikte, Sayın Celal Okutan'ın "böyle bir belgeye hiç ihtiyaç yok" anlamına gelen sözlerine katılmıyorum. Belki biraz tekrar olacak, ama neden ihtiyacımız olduğu konusunu bir kez de ben özetlemek istiyorum. Birçok kişi okuldan yeni mezun olan mühendisi örnek olarak gösterdi; böyle bir mühendisin her türlü tesisat projesini yapabilmesini ve imzalayabilmesini eleştirdi. Sayın Celal Okutan da bunun engellenmesini, ama anlayabildiğim kadarıyla başka türlü engellenmesini istiyor. Kuşkusuz, bütün bunların hepsinin tartışılması gerekiyor, ama ben mutlaka engellenmelidir diyorum. Biz, tasarımcılar olarak herhangi bir iş için teklif verdiğimiz zaman elmalarla armutların birbirine karıştırılmasından hep yakınırız. Peki, elma ile armut nasıl ayırt edilecek? İşveren, haklı veya haksız olarak, aldığı iki teklifi karşılaştırırken "canım, o senden biraz genç, ama o da falan üniversiteden mezun, ne eksikliği var, filan" şeklinde yaklaşımlara doğru gidiyor. Şimdi, bu durumu yetkili bir kuruluşun mutlaka değerlendirmesi gerekir diye düşünüyorum. Ben bazen işverene de hak veriyorum. Görüşmeler sırasında doğrudan veya dolaylı olarak soruyor: "Neden falan kişinin istediğinin iki katı kadar para istiyorsun? Nereden bileyim senin daha iyi iş yapacağını?" Yani, "para veriyorum, ama acaba boşuna mı veriyorum" gibi düşünceler geliyor aklına. Demek ki, işini iyi yapan, deneyimli bir tasarımcı, herhangi bir işveren tarafından her zaman yeterince tanınmıyor. O halde, işverenin bilinen ve güvenilen bir yerden, bir otoriteden güvence alması gerekli. O zaman, işte böyle bir belge ihtiyaç haline geliyor. Bu ihtiyaçtan kaynaklanan gerekçenin iyi formüle edilmesini ve yönetmelik vb. ne hazırlayacaksak, onun baş tarafına konmasını öneriyorum. SMM tescil belgesi üzerinde fazla durmak istemiyorum. Açıkçası, onun bir işe yaramadığını hepimiz biliyoruz. Ya da, haksızlık etmiş olmamak için, çok az işe yaradığını biliyoruz diyelim. Ben burada şunu vurgulamak istiyorum. Bütün kontrol işlemleri hep kâğıt üzerinde yapılıyor. Aynen trafik polisinin, hepimizin şikâyet ettiği durarak kontrol yapması gibi. İstiyoruz ki, Amerikan filmlerinde gördüğümüz gibi, trafik polisi motosikletine atlasın, yanlış sollayanın, gereksiz yere korna çalanın, flaşörle yol isteyen vb. peşine düşsün ve yakaladığı yerde cezasını kessin. Ama bunu yapmıyor veya yapamıyor. Bizim Odamızın tutumu da maalesef aynı. Bu tutum, belki alışkanlıklardan, belki de maddi imkânsızlıklardan kaynaklanıyor. Ben Odamızın yöneticilerini de fazla eleştirmek istemiyorum. Onların hepsinin büyük özverilerle çalıştıklarını da biliyorum. Ama "bu böyle gelmiş, böyle gider" in değiştirilmesi gerektiğine inanıyorum. Şöyle veya böyle bir uzmanlık belgesi çıkacaksa, bu belgenin bugüne kadarki anlayışın çok dışında bir anlayışla hazırlanması gerektiğini düşünüyorum. Bu eleştiriyi bu nedenle yapıyorum. Aynı eleştirim proje vize işlemi için de geçerli. Şimdi herkesin ulaşmak istediği hedefe bakalım. Böyle bir uzmanlık belgesiyle, Odamızın istediği, tüketicinin istediği, hepimizin istediği "doğru bir tasarım"ın yapılmasını sağlamaktır. Bu arada, "uzmanlık belgesini yalnız tasarımcılar için mi düşünüyoruz, yoksa müteahhitleri de kapsamlı mı?" sorusuna da yanıt aramalıyız. Ben, tasarımcı olduğum için, bu konuya yalnızca tasarımcılar açısından bakıyorum. Belki Sayın Hüseyin Erdem, söz aldığı anda, bir biçimde bu konuya da değinecektir. Şimdi ben tekrar "doğru tasarım" konusuna dönüyorum. "Doğru tasarım" için ne gerekli? Buna, kısaca, bilgi ve deneyim birikimi gerekli diye yanıt verebiliriz. Peki, bu bilgi ve deneyim birikimi nasıl sağlanır? Kuşkusuz, en başka temel eğitim gelir. Onun arkasından yerli ve yabancı kitaplar, standartlar, şartnameler, dergiler, kurslar, konferanslar, seminerler, yabancı ülkelere geziler, yerli veya yabancı derneklere üyelikler, bilgisayar programları, yabancı tasarımcılarla, müşavirlerle ve yatırımcılarla, birlikte çalışmak ve benzerleri gelir. Bunların hepsini şart olarak ileri sürmüyorum. Ama, bütün bunların hepsinin bilgi ve deneyim birikimine katkıda bulunduğu herhalde yadsınamaz. Demek ki, bu saydıklarımız uzmanlık kazanmak için belirli faktörler olarak ister istemez gündeme geliyorlar. Bütün bunların, yani bilgi ve deneyim birikiminin sonucu olarak nasıl bir tasarım çıkmalı ortaya? Bir başka deyişle, "doğru tasarım" nedir? Bence bunun için birkaç tane önemli kriter var. Kuşkusuz, tasarlanan sistemin gerekli konfor şartlarını yerine getirmesi ve güvenlik içinde çalışması birinci kriter olacaktır. İkinci kriter olarak enerji tasarrufunu koyabiliriz. Şöyle bir örnek vermek istiyorum. 200.000 m²'lik büyük bir yapıyı düşünelim. Tasarımı A mühendisi yapmış; her şey mükemmel çalışıyor, konfor yerinde, güvenlik yönünden hiçbir sorun yok. Benzer bir yapıya ait tasarımı B mühendisi yapmış; orada da sistem mükemmel çalışıyor, konfor ve güvenlik yönünden sorun yok. Ama, B mühendisinin tasarladığı sistem, A mühendisinininkine göre -biraz abartarak söylüyorum- iki katı enerji harcıyor. Demek ki, B'nin tasarımı doğru bir tasarım değildir. Özellikle, Türkiye gibi enerji tasarrufuna büyük önem verilmesi gereken bir ülkede, bu husus uzmanlık belgesinin verilmesinde mutlaka göz önüne alınmalıdır. Tasarımda çevre korumanın dikkate alınması hususunu üçüncü kriter olarak koyabiliriz. Bana kalırsa, yerli endüstriyi korumak ve geliştirmek de dördüncü kriter olarak ileriye sürülebilir. Kuşkusuz, bu çok tartışmalı bir kriter olacaktır. Belki de bunu, burada değil de, meslek ahlakı kuralları içinde ele almak daha doğru olabilir. Bir kriter biçiminde formüle etmek çok güç, ama ben şu hususların da doğru tasarıma ulaşmada etkili olduğuna inanıyorum. Bunların başında doğru çözüme

direnme gücü geliyor. Doğru çözümde direnme gücü ne demek? Tasarım süresi içinde karşımıza bir problem çıkar; buna, standartlara, yönetmeliklere mühendislik kurallarına ve deneyimlere uygun doğru bir çözüm buluruz. Buna, mal sahibi, işveren, müteahhit, mimar veya o işle ilgili herhangi bir kimse karşı çıkabilir. Çoğu kez, karşı çıkanların sağlam bir dayanağı yoktur, işte doğru çözümde direnme gücü burada kendini gösterir. Kendisine uzman diyeceğimiz kişi, doğru çözümde direnmesini bilen, olur olmaz nedenlerle görüşünü değiştirmeyen kişi olmalıdır. Pratikte bunu hangimiz yeterince yapabiliyoruz, o ayrı bir konu. Yapıyoruz, yapamıyoruz, az yapıyoruz, çok yapıyoruz; onu bilemem. Ama, bunun gerçekten bir erdem olduğunun bir biçimde vurgulanması gerekir diye düşünüyorum. Uzman mühendisin bu ilkeyi benimsemesini istiyorum. Başka bir önemli konu uzman mühendisin emeğini ucuza satmaması konusu. Uzman mühendislik unvanı verdiğimiz bir arkadaşımız, çok iyi bir tasarımcı olsun, biraz önce tanımladığım anlamda da doğru tasarım yapıyor olsun. Ama yaptığı hizmetin değerini bilmiyor, emeğini çok ucuza satıyor, haksız rekabet yapıyor ve mesleğin değerini düşürüyor. Peki, buna seyirci mi kalacağız? Bence kalmamalıyız ve "eğer böyle devam edersen, senin uzmanlık unvanını elinden alırım" diyebilmeliyiz ve de gerekirse almamız. Ben böyle düşünüyorum ve emeğini çok ucuza satan kişinin zaten iyi bir tasarımcı olamayacağına inanıyorum. Uzmanlık belgesinin amacı ve gerekçeleri olarak bunları söyledikten sonra, şimdi de, daha çok Sayın Ethem Özbakır'ın konuşmasını esas alarak, bir iki konuya daha değinmek istiyorum. Yönetmelik taslağının üzerinde de söyleyeceklerim var, ama onlar daha çok ayrıntı düzeyinde olduğundan, şimdilik o konuya girmeyeceğim. Sayın Ethem Özbakır'ın çalışmasını takdirle karşılıyorum. Çok emek verilmiş ve bir taslak ortaya çıkmış. Elbette üzerinde çok tartışılacak ve varsa eksik taraflar ortaya konulacak. Örneğin, gerektiği takdirde uzmanlık belgesinin geri alınması ve bunun koşulları yönetmelik taslağında hiç yer almamış. İnşaat Mühendisleri Odasının kullandığı "yetkin mühendislik" terimini pek beğenmedim; "uzman mühendislik" çok daha güzel. Sayın Ethem Özbakır'ın sözünü ettiği; temel bilimler sınavı konusunda kendisinden farklı düşünüyorum. Ethem Bey, üniversiteden yeni mezun olmuş bir mühendisten tesisat bilgisi beklemediğini söyledi. Doğrudur, buna katılıyorum. Ama, "senin matematik bilginden de şüphe ediyoruz, gel bakalım sınava" şeklindeki bir yaklaşımı da doğru bulmuyorum. Üniversite mezununda tesisat bilgisi, yani pratik bilgi yok, teorik bilgi de yok; peki geriye ne kaldı? Böyle bir yaklaşım genç mühendisi rencide edecektir. Sonuç olarak, uzmanlık unvanına hak kazanmak için bir temel bilgiler sınavından geçme şartını pek doğru bulmuyorum. Öte yandan, Sayın Ethem Özbakır'ı bu düşünceye yönelten nedenleri de tahmin ediyorum. 1960'ların sonunda başlayan özel yüksek okullar furcasını hatırlıyorum; bugünlerdeki vakıf üniversitelerini düşünüyorum; daha da kötüsü Anadolu'nun herhangi bir yerinde "bir müdür, bir mühür" anlayışıyla kurulan üniversiteleri görüyorum. Bunların birçoğunun üniversite yerine, olsa olsa yüksek okul olarak tanımlanabileceğini biliyorum. Ama, yine de bir temel bilimler sınavını uygun bulmuyorum

MUSTAFA BİLGE:

Akreditasyon üniversitede eğitim ile ilgili bir standart, o tartışılan bir konu, yapılsın mı yapılmayın mı?

BAYCAN SUNAÇ:

Son olarak biraz da kurs konusuna değinmek istiyorum. Sayın Ethem Özbakır, bu kursta, tesisat mühendisliğinin teknik konularında değil de, daha çok yasalar, yönetmelikler gibi idari konularda ve meslek ahlakı ile ilgili konularda bilgi verilmesini öneriyor. Ben bu öneriyi ancak kısmen katılıyorum. Evet, bu bilgiler önemlidir. Ama, biraz önce tesisatla ilgili teknik bilgilerin üniversitede de verildiğini kabul ettik. Peki, genç mühendis nerede öğrenecek tesisatı? Bir yıl tasarım bürosunda çalıştı, bir yıl da şantiyede çalıştı diyelim. Bu süreler bana çok kısa gibi geliyor. Bu sürelerin hiç değilse üçer yıla çıkarılmasını gerekli görüyorum. Tekrar kurs konusuna dönecek olursak, ben kursta az da olsa bazı temel teknik bilgilerin de verilmesini öneriyorum. Elbette sürenin kısa olması işimizi zorlaştırıyor. Taslakta ön görülen 5 günün, belki de 15 güne çıkarılması düşünülebilir. Kurs süresi içinde, hiç değilse bir tane örnek proje yapılması yararlı olur diye düşünüyorum. Ve yine hiç değilse bir tane iyi uygulama örneğinin görülmesinin, görülmesinin, genç mühendise, ilerideki meslek yaşamında büyük yararlar sağlayacağına inanıyorum.

MUSTAFA BİLGE:

Teşekkürler Baycan Bey. Ben bu aşamada sözü Hüseyin Bey'e vermek istiyorum.

CELAL OKUTAN:

Ben bir noktada müdahale edeceğim. Konunun özünde konuşuyoruz. Bakın böyle bir belge zorunlu mu, zorunlu değil mi? Değilse neden şekillendiriyoruz. Ethem bey şekillendirdi, ben şekillendirdim. Baycan şekillendirdi. Demek ki biz bile böyle bir yönetmeliği yazamayız, istesek de yazamayacağız. Yani Ethem arkadaşımızın verdiği misallerde öyle noktalar var ki, tamamen subjektif değerlendirmeye dayalı eğer oda yet-kilirse ki, bence yetkili değil. Böyle bir kuralın yasalarla konulması lazım. Dolayısıyla bizim burada kesin üzerinde durmamız gereken şey oda yetkili midir? Ayrıca Odanın böyle bir belge vermesi nedeniyle tüketiciye garanti vermesi gerekir, vermiyorsa bu belge gelişime yönelik bir tavsiye belgesidir. İsteyen kullanır, isteyen kullanmaz.

ÜZEYİR ULUDAĞ:

Bu konuda bir açıklama getirebilir miyim? Tescil konusunda örnek vereceğim. Mevcut TMMOB yasasına göre biliyorsunuz Anayasada yer almaktadır. TMMOB meslek alanlarını düzenleme yetkisiyle donatılmıştır ve ayrıca böyle bir görev verilmiştir. Yani buna dayanarak aslında bu tür bir çalışma yapmalı Makine Mühendisleri Odası. Burada meslek hayatını düzenleme, uzmanlıkları düzenleme gibi yetkilendirmesi de vardır. Buna dayanarak

yapıyor bu çalışmayı (Celal OKUTAN: Ama o denetim değil düzenlemedir yani) düzenleme yani o yorumlanabilir tabii.

CELAL OKUTAN:

Marmaris'te İnşaat Mühendisleri Oda başkanı ile beraberdik. Onlar önce yasa taslağı diyorlardı sonra anladılar ki, yasa taslağı değil, öneri, bu yönden daha odalar birbiri ile eşgüdümlü çalışır hale gelmemiş durumda. Siz hatırlıyor musunuz, mimarların yetki ve görevleri diye bundan 8 sene evvel Mimarlar Odası İzmir Şubesi yetki yasası çıkardı. Adı yasaydı. Ama esas da taslak ve orada bir madde diyordu ki, mimar istediğı zaman yardımcı disiplin dallarındaki görevlileri kovabilir diyordu. Şimdi bakın serbest düşünce ortamında demokratik kitle örgütlerinde herkes farklı bir şey düşünüyor. Yaklaşımlardaki temel ilke tesisat mühendislerimiz taşerondur. Bu anlayış değiştirmek gerekir. Bu tür yaptırımları odamız gücü ile önlememiz gerekir.

BAYCAN SUNAÇ:

Ama affedersiniz beyefendi ben şu noktada size katılmıyorum. Yasal yaptırım konusu ayrı o araştırılır. Bugün olmaz 3 sene 5 sene olur. Ama biz ilk önce böyle bir şeye ihtiyacımız var mı yok mu onu tartışalım. Varsa onu nasıl yasal yaptırım hale getiririz. Yok eğer buna gerek yok diyorsan ayrıca tartışırız.

CELAL OKUTAN:

Bakın iyi yaptığımız her işe toplum sahip çıkar. Biz topluma şunu sergileyelim. Belge Veriyoruz, sertifika veriyoruz. Biz mesleki gelişimi değişimi tesisat mühendisliğinde sağlamak amaçlı kurslar yapıyoruz. Bu kursları bitirenlere belge veriyoruz. Lütfen bu belgeleri alanlara iş yaptırım şeklinde duyuru yapılsın. Bunların da bir nevi garantörü Oda demektir. İlerde sigorta usulü tesis edilir O zaman Odaya tüketici güvenir. Oda kurs vermiş ve bunu da garanti ediyor dendiğinde bu yöntem mesleki teşvik olur.

MUSTAFA BİLGE:

Evet Hüseyin Bey siz aynı zamanda TMD Yönetim Kurulu Üyesisiniz. Bir de uygulayıcı firma olduğunuz için, uygulayıcı firmanında denetlenmesi gerekli mi? Çünkü elinizde bir projeyle gidiyorsunuz işi uygulamaya geçiyorsunuz. Mal sahibinin bir tane kontrol mühendisi var, yetersiz kalıyorsa o zaman ancak finans konularını denetleyebiliyor. Acaba bu süreç içerisinde mal sahibinin yanında bir müşavir firmanın olması gerekli mi bu konuda yorumlarınızı alalım.

BAYCAN SUNAÇ:

Veya onların da uzman mühendis çalıştırmak zorunda mı olmalılar? Binan büyüklüğüne göre.

HÜSEYİN ERDEM:

Konu çok derin, detaylarına girersek, Baycan Bey'in dediğı gibi sabahlasa bitmez. Olaya ben 2 yönlü bakacağım bir uzmanlık belgesi mi uzmanlık sertifikası mı? Çünkü belge biraz çok vaat gibi gelmeye başladı. Benimle çalışan bir mühendisin, 1 yıl süreyle staj yaptığında biz buna belge vereceğiz. Bu belge de yönetmenlik olacak. Şimdi ben düşünüyorum adam sıhhi tesisat yapacak, boru yapacak, boruyu dışı yapacak, kaynaklı yapacak içinden hava geçirecek, su geçirecek, kanal yapacak, kanalı kenetli flanşlı yapacak, izole edecek, geçiş noktalarına ne koyacak, yangın tesisatı yapacak, dolap yapacak, yangın izolasyonu yapacak, mekaniğı elektrigi motor nasıl çalışacak? Bunların, hangisine, nasıl uzmanlık belgesi verilecek? Bu belgeyi kim verecek? Sayın Oda yöneticisi arkadaşımızın dediğı gibi belediyeler değiştirdi 1984'den sonra bir başka grup geldi. Elimizden her şeyi aldı. Oda'da böyle bir belge verilecekse Oda yönetimi değiştirdiğinde ne olacak? Başkaları geldi. Bu belgeyi nasıl kim çalıştıracak hangi işlere girecek? O belgeyi hangi amaçla kullanacak, bu yönetmenlik nerde çalışacak Türkiye şatlarında ne olacak? Yönetmeliğın bir yaptırımı olsun, buna da katılıyorum. Bu da olması lazım. Bizde çalışan bir mühendis kanal konusunda uzman ise, hakikaten adam sadece kanal üzerine çalışır. Bize de öyledir ve bu belli bir dönem 3 sene 5 sene en az kanal kokusunda çalışırsa biz bu adamı şantiyede ikinci adam da yapsak daha çok sorumluluğı kanal konusunda olur. Şantiye müdürü olabilmesi için de belli periyotlardan geçmesi lazım. Aynı şey tasarımcılar için de geçerli tasarımda da herhalde yeni mezun arkadaşına al tasarımı yap diyen yok. Ama tasarım bürolarında bu geçerli, aynı şey başka yerlerde geçerli değil. Niye geçerli değil? Proje ihalesi veya teknik ihalesi çıkıyor. Bizden ayrılan genç bir arkadaş 3 senelik, 2 senelik bir arkadaş şu anda bizimle 150 bin m2'lik Koç Üniversitesi şantiyesine teklif verdi. Tabii ki bizden ucuz olacaktı. Bir ara iş sanki o tarafa doğru gidiyordu. Bu cesareti de bu arkadaşlara vermemek lazım. Yani burada yaptırımcıya da büyük görev düşüyor. O tasarımı yapan eğer hakikaten bir Okutan Mühendislik Baycan Bey'in olduğu ofis olsa bu olmayacak. Böyle bir yönetmelikte 7 asıl 7 yedek kimlerden oluşacak onu, nasıl onaylayacak? Ethem Bey dedi ki biz ona kurslarda mühendislik ettiği tesisat mühendisliğın tanımı, tesisat mühendisliği nedir? konularını aktaracağız. Böyle bir semineri ben Yıldız Üniversitesi'nde verdim. Çocuklar da son sınıfın öğrencileri, çok da iyi dinlediler. Ben de bir tuturdum 1,5 saat konuşacaktım, bir baktım 4 saat olmuş. Şimdi öyle bir kursu eğer Oda tertipler de Odada böyle bir konuşma yapıp tesisat mühendisliğine o çocukları yönlendirirsek, onlara tesisat mühendisliğinin ne olduğunu öğretirsek onlara o kursa katıldığı için sertifika verilir. Onlar o kursa katıldı biz bunlara bir sınav yapalım dersek, belki de sınava zorladığımız için tesisatçılıktan vazgeçerler. Benim başıma geldi. Adam tesisat bölümünü bitirmiş gitmiş bir yerde hostluk yapmış. Hostun o anda ne olduğunu bilmiyordum. Sonradan öğrendim hosteslikten erkek tarafı hostmuş. Çocuk geldi ben mühendislik yapacağım

dedi. Niye dedim. Ben dedi host oldum, baktım olmuyor tekrar mühendisliğe döndüm. Mühendisliği belki bitirmiş ama Türkiye'deki eğitim öyle ters ki ben mesela doktor olmak istiyordum. Ama mühendis oluyorum. Bu benim bir şansım değil şu andaki mevcut düzenin getirişi. Bu adam mühendis, yani o anda mühendislik fakültesini yazdı ve tuttu veya şans eseri girdi. O adamı mühendisliğe çekmek için Odaların veya uzman derneklerin onlara bir konuda konuşup daha iyi anlatıp belki onu teşvik etmesi lazım. Şimdi tabii uygulama konusuna döndüğümüz zaman kesinlikle konusunda tecrübeli olmayan bir arkadaşın bir şantiyenin başına koyduğunuzda sonuçlarının ne çıktığını hepimiz çok iyi biliyoruz. Yani işte su hattını belki çok iyi yapıyor da hava hattını yapamıyor. Bir yerde bir şey aksıyor. Mekanığın elektriğini hiç yapmayalım diyoruz. Fakat biz karşılaştık, elektrik firması aydınlatmayı çok iyi biliyor da zayıf akımı da biliyor da sizin termostatınızı veya motorunuzu nasıl bağlayacağını bilmiyor. Onda da uzmanlaşmak zorundasınız. Yani bu konuda uzmanlaşmış kadrolara iş yaptıran firma olarak sizin yetiştirmeniz lazım. Denetleyecek veya buna bir belge yönetmelik koyacak bir kuruluşun değil de belki o konuda çok önemli bir seminer olur Odaya o elemanı gönderirsiniz. O arkadaş orada bir oksijen tesisatıyla ilgili 3 gün, 5 gün seminer alır, bedeli ödenir. Sertifika edilirse biz ona daha güvenerek hep oksijen tesisatıyla ilgili veya bu tesisatla ilgili işlerin olduğu bölgede çalıştırırız diye düşünüyorum. Evet ben tesisat mühendisleri derneği yönetim kurulu üyesiyim. Mustafa Bey o konuda fikrimi sordu. Burada benim tesisat mühendisleri yönetim kurulu adına konuşma yetkim yok. Fikrimi sorarsanız ben başından beri hep söylüyorum. Bunu çeşitli yerlerde de söyledik, yeni mezun bir arkadaşın bir projenin başına geçip projeyi yönetmesi şantiyeyi yönetmesi projeyi yapması olacak şey değil. Ama bunu şu anda gündemde de görüyoruz. Baycan Bey bir teklif veriyor, Celal Bey bir teklif veriyor. Yeni mezun bir arkadaş da teklif verdiğinde onun 2/3'si oranında oluyor. Benim başıma geldi yaklaşık 25 bin m2'lik inşaat yapılıyor. İşvereni çok iyi tanıyoruz. Açtılar telefonu dediler ki bu projeyi yaptırmak istiyoruz. Bu projenin bedeli bana göre 50 bin dolar dedi ben hayır 75 bin dolar dedim ya ne diyorsun biz burada 5 bin dolara yaptırıyoruz, o zaman niye geldiniz buraya, yani bunu yaptırabilirsiniz, buyrun yaptırın, ama boşuna yaptırmış olursunuz, eğer böyle bir şey yaptıracaksanız konsepti koyun, burada hakikaten hava mı olsun su mu olsun? Sistemi koyun, ama bir şey yaptırmayın, bir keşif özeti çıkarın ihaleye çıkarın bari ihale sonucunda iyi bir firmaya verirsiniz oturun onunla tartışın veya onun bir müşavirlik bürosu varsa onunla yapsın falan dedim. Şimdi böyle bir şeyin de kararı olarak bir yerden engelleyemez seniz demek ki, bu yeni mezun arkadaşımız veya konuya vakıf veya değil bir kişi gidip bu projeye talip olabiliyor. 5 bin doları düşünüyorum ya böyle 25 bin m2'lik bir Shopping Center'da 5 bin dolara hesabını nasıl yapar kim yapar, kime göre yapar. Demek ki bu adam tek başına bir adam olsa sadece hesap yapar. Dizayn yapamaz dizaynı kime çizdirecek? İşte ortalıkta bir sürü korsan elemanlar var. Onlara 3 kuruş verip çizdirecek, işsizlik ülkede boy geziyor. Şimdi bir yerden de bir zorunluluk gelmesi lazım. Yani bu zorunluluk odalar mı mühendis dernekleri mi veya bir yaşam olmalı, yani bence bu adam şöyle bir tecrübeden geçmeden bir şantiye şefi olmamalı. Ne bileyim bir projeyi yönetmemeli (hep ben uygulamadan anlatıyorum). Çeşitli defalarda hepimizin başına gelmiştir. Onun için bence belgeden çok, belgesel yönetmenlikten çok işte Uzeyir arkadaşımız çok güzel söyledi LPG'yle ilgili bir konferans bu konferansa mühendisler gönderilir. Orada 3 gün 5 gün seminere girer. O seminerde bir sertifika verilir. Biz de uygulama safhasında o arkadaşta sadece LPG değil, ama ağırlıklı olarak oraya veririz. İşte kaynak ağız açılır mı o mudur hangisidir? Hangi basınçta ve ya ne kullanılır? Hangi elektrot kullanılır? Bizde biliriz ki o arkadaş kaynak üzerine sertifika edinmiştir, ben onu şantiyede o şekilde kullanırım.

MUSTAFA BİLGE:

Yerel eleştiriler ve öneriler var. Ethem Bey'e söz vereceğim.

ETHEM ÖZBAKIR:

Şimdi konunun açıklığa kavuşması için söylüyorum. Dergideki taslakla buradaki fikirler tam olarak çakışmıyor. Ama burada ortaya çıkan görüşlerde de çok farklılıklar oldu. Bir kere şunu belirtmek istiyorum. Sertifikasyon deyin, belgelendirme deyin bunun birincil amacı kesinlikle büro sahiplerine, sertifikalı belirli konularda yetişmiş eleman yetiştirmek değil. Birinci planda topluma karşı Odanın ve bizlerin sorumlulukları var. Bir meslek olduğumuz için belli sorumluluklarımız var. Bizler Anadolu'da İstanbul'daki belli kültür seviyesine henüz erişmemiş, bilinçli tüketici haline gelmemiş yüklenicileri, inşaat yüklenicileri başta olmak üzere birilerine, bir hizmet satıyoruz. Mesleğimizi kullanıyoruz. Şimdi bu insan neye bakacak? Bir proje yaptırırken gelip ne güzel bu mühendis LPG konusunda bir sertifika almış. Bir de yangın konusunda sertifika almış. Başka ne gibi sertifikaları var deyip öyle mi değerlendirecek, ona göre mi fiyatları tartacak? Ağırlıklı puanlar verip sen yap benim işimi diyecek. Yok böyle bir şey. Şüphesiz ki bu sertifikalar yararlı. Benim de daha sonraki bölümlerde açıklayacağım gibi bu sertifikalar ve kredileri belli süreç içinde toplamayanın belgesi dahi iptal olmalı. Bu Odanın, derneklerin ve üniversitelerin kurslarını, seminerlerini özendirme ve bilgiyi tazelemek için kaçınılmaz. Belge nasıl geri alınır maddesine daha gelmedik. Orada ben fikirlerimi söyleyecektim. Ama bizim şu anda derdimiz bürolarda sürekli çalışacak Oda veya başka yerlerdeki kurslardan sertifika almış belli açıklarını gidermiş eleman almak değil. Böyle bir öncelik yok. Bu yararlı ancak çok tali bir husus.

CELAL OKUTAN:

Öyle bir şey söylemedim. Ama siz toplumsal görevleri tanımlıyorsunuz. Bu şekilde yaklaşmayın.

ETHEM ÖZBAKIR:

Şimdi şunu söylemek istiyorum. Bakın bu taslağın adının uzmanlık olarak konması belki hataydı. Makina mühendisliği çok geniş bir alan bunun içinde tesisat bir uzmanlıktır dendi. Ama burada bir hata yapıldığını görüyoruz. Sertifika kelimesi çok sempatik gelmedi. Hadi inşaat mühendisleri ile paralel gitsin diye yetkin

mühendisliği ben kendi adıma söyleyeyim dedim. Burada "hayır yetkin olmasın, sertifikalı olsun" diyebilirsiniz. Ama önemli olan içeriğine bakalım. Bu belgeyle biz insanlara sen bu konunun uzmanısın. Sen yangın uzmanısın, sen şu uzmanısın demiyoruz. Oda şu anda yasal mevzuat gereği Büro Tescil Belgesi veriyor mu? Veriyor. Bu herhangi bir yasadaki açıklığa yazıyor mu? İlla şu belgeyi verir. Vermezse Oda görevini ihmal eder. Yok böyle bir şey. Sektörü düzenlemek için misyon edinmiş, bir çıkış yolu görmüş ve bunu uygulamış. Bunu yaparken 2 yılda bir, 3 yılda bir yönetmelikler değişiyor. Şimdi yapılacak olan bir değişiklikle, bu belgeyi vermek için aranan kriterlerde eğitimi, meslek içi eğitimi ön plana çıkarıcı bir çaba içine girelim ve bu çabadan sonra bu belgeyi verelim diyoruz.

Bu getirilen model, aslında Oda'yı atın onun yerine işte NSPE diyin Amerikadaki ile aynı model. Hiçbir farkı yok. Model olarak Avrupa mühendisi EURO engineerde de 2 yıl deneyim şartı var. 3 yıllık ya da 4 yıllık üniversiteyi bitiyorsunuz. Üzerine 2 yıl deneyim yapıyorsunuz. Orada üniversitedeki bazı pratik uygulamaları da deney diye sayıyorlar ve sonra size Avrupa mühendisi unvanı veriyorlar. Şurada bunların bir kısmı var. Bir kısmı daha önceki konuşmalarımızda tartışmalarımızda bu örnekler var. Mesela bugünkü toplantıya katılmayan sayın Akdeniz Hiçsönmez bunları çok güzel anlatıyor. Amerika'da ilk sınav ve ikinci sınavla ilgili kitaplar var. Ama o kadar farklı uygulamalar da var ki mesela Amerika'da Celal Bey iyi bilir, Akdeniz Bey orada çalıştığı için belki daha da fazla örnek verebilir, eyaletten eyalete farklılıklar var. Biz şu anda burada Türkiye gerçeklerini, insanımızı biliyoruz. Bizim toplum yapısına uygun bir adaptasyonla bu işi çözebilir miyiz arayışı içindeyiz ve benim bütün çabam bu.

Şimdi bu noktada birkaç şey daha eklemek istiyorum. Bir tanesi belki dikkatlerinizden, kaçmıştır diye söylemek istiyorum. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı bundan 4 gün önce yani 2 Eylül 1999 tarihinde bir dizi yönetmelikte değişiklik yaptı. Çok acele bir şeyler çıktı ortaya. Aceleye geldiği anlaşılan ifadeler var. Ama mesela burada çok enteresandır her proje bazında büro tescil belgesi isteniyor. Henüz 3030 sayılı yasa kapsamındaki müdahale etmediler. 3030'a tabi olmayan belediyeler, yani Büyükşehir belediyeleri dışında kalan belediyeler, yani Yalova, Tekirdağ gibi Büyükşehir unvanı olmayan Türkiye'deki tüm il ve ilçelerin imar yönetmelikleri değişti. Bilmiyorum şubemiz farkında mı bunun? Odadan bu konuda bir genelge size geldi mi? Bu yönetmelik 2 Eylül tarihli Resmi Gazetede yayınlandı. 2 yerde özellikle vurguluyor. Yanlış mı gördüm diye baktım. İmla hatası mı değil. Her proje için ayrı büro tescil belgesi meslek odalarından alınır diyor. Yani her projeye bir çeşit vize kapısını açıyor. Diyor ki projeyi yapacaksınız, Odaya ait yükümlülüklerinizi yerine getireceksiniz ve büro tescil belgesi alacaksınız. Bu yönetmelik değişikliklerini çok yakından hızlı bir şekilde incelemeniz ve değerlendirmenizde yarar görüyorum.

Aynı şekilde uygulama konusunda da bunu getiriyor. Şimdi biliyorsunuz Danıştay kararıyla her branşın TUS'u kabul edildi. Eskiden bir tane TUS olurdu; mimar veya inşaat mühendisi. Şimdi her mesleğin TUS'unun olması mahkeme kararıyla kesinlik kazandı. Bu konuda da her uygulama için Odadan gidip belge alacaksınız diyor. Ha ne kadar kalır bu yönetmelik, ne zaman değiştirirler, iptal ederler onu bilemiyorum. Ama şu andaki mevzuata göre imar yönetmeliklerine bu girdi. Şimdi bu çerçevede meselelere baktığımız zaman, bir anlamda biz, okuldan yeni mezun olan bir kişiye bilgisini sinamadan geliştirmeden, eğitmeden belgeler veriyoruz. Diyoruz ki bunları verirken birtakım koşullarla daha hazırlıklı hale getirelim eğitim bu insanları ki toplumun kayıpları azalsın. Bu kişilerin de kayıpları azalsın. Getirilmek istenen bu. Yoksa yeni gelen meslektaşlarımıza engel çıkarmak değil. Bunların adaptasyon süreleri kısaltılsın, daha başarılı projeler hazırlansın ve toplumsal kayıplarımızı artık asgariye indirmek üzere düzenlemeler getirelim diyoruz.

Bu taslak baştan beri sadece ve sadece tasarım ve müşavirlik alanı için düşünüldü. Yani büro tescil belgesi alanlar için. Peki geri kalanlar ne olacak? Yani imalatçılar, pazarlamacılar, yükleniciler bunları kapsamıyor, eski yönetmeliğimizde zaten bu anlamda fazla kapsamıyordu. Bir yerinde bir ifadeyle genel geçiyordu. Ama bu güne kadar hiçbir yüklenici, hiçbir imalatçı belge almak için başvuruyordu. Zaten yurtdışındaki birçok uygulamalarda bu konuda çok farklı uygulamalar var. Bu konuda bir şey hazırlanacaksa onu da yüklenicilerimiz, tesisat yüklenicilerimiz bir araya gelip kurallarını koymalılar. Benim üzerinde daha ziyade konsantre olduğum bu büro tescil belgesinin ön koşulu olan hazırlıkları tanımlamaya çalışmak ve tasarım ve müşavirlik alanı için düzenlemeler getirmek.

Dergide yayınlanan taslakta ve ilkinde bile çok eksiklikler vardı. İlki de zaten tam taslak değil, tartışma fikirleriydi. Hatta tam katılmadığımız fikirleri de yazdık. Eleştiriler nasıl gelecek görelim diye yazdık. Bu sonuncusu zaten, hiçbir gelişmeyi ve tartışmayı içermemiş bir taslak bence. Komisyon yapısıyla ve başka maddelerle daha geriye götürülmüş bir taslak olarak gördüm. Bir kaç şey daha söylemek istiyorum. Kurs süresini kaldırabiliriz. 5 gün rahatsız ediyor olabilir. Bu keşke 10 gün olsa, 15 gün olsa ve bir takım içerikler daha ilave edile-bilse. Ama amaç şu; bir oryantasyon ihtiyacı. Büronuza gelmiş yeni bir mühendise ısı yalıtım yönetmeliğine baktınız mı diyorsunuz. Öyle bir yönetmelik duymamış. Şöyle bir yönetmelik var, bunu al oku, diyorsunuz. 2 gün 3 günlük zaman mühendisin bunu okumasıyla geçiyor. Bunları asgariye indirmek için adına staj dediğimiz o deneyim çalışmasına başlarken biraz da hazırlıklı gelsin diyorum. Ne sakıncası var? Hiçbir büro bu nitelikte bir oryantasyon geçmemiş bir mühendisi alıp 6 ay 1 sene eğitmeyi arzu etmez. Devamlı bir el kalkacak bu ne? Şu ne? Hangi büro böyle eleman isteyecek. Toplumsal fedakârlıklar ve sorumluluklara itirazım yok. Ama düşünün ki bir kişi gidiyor bir yenisi geliyor. Devamlı bir el kalkıp ısı yalıtım yönetmeliği de ne, nerede bulunur vb. sorular hiç olmazsa asgariye indirilsin. Bu tür oryantasyon eğitimleri çeşitli mesleklerde vardır. Kolay uyum sağlansın diye bazı bilgilere sahip olunsun istedik. Süre rahatsız ediyorsa kaldırılınsın, artırılınsın, daha aşağıya indirilsin, diye asgari 5 gün ifadesini koymuştum. Altını tekrar çiziyorum bir uzmanlık değil bir eğitimden geçme belgelendirilmektedir.

Garanti konusu çok tartışıldı. Oda bu insanlara garanti verecek mi soru da bu idi. Bu isteniyorsa ki bir toplantıda önermişim; o zaman vize harcı artırılabilir. Alınan vize harcı %4'den %6'ya çıkarılır. Bunun %3'lük bir kısmı ile sigortalandırma, yani garanti getirilmiş olabilir. Yapılan hizmetlerin kendi içinde denetimini başlatılabilir diye bu

mümkün. Fakat yurtdışında da bu profesyonel mühendislik belgesini veren, benim bildiğim kadarıyla yanlış-sam lütfen düzeltin, hiçbir kuruluş ben bu belgeyi verdim ben bu şahsın hazırlayacağı projeyi NSPE olarak veya filanca kuruluş olarak bunu garanti ediyorum diye bir belge vermiyor. Böyle bir şey yok yurtdışında. Bunu onlar vermiyorlarsa biz niye kendimizi bu kadar zorluyoruz? Gerek yok zorlamalara. Ama sigortalandırılma önerisi ciddi bir adımdır. Ben bekliyorum bunu, çok da arzu ediyorum. Yani Odamız biraz bu işlerle uğraşsın. Çıksın desin ki ben bu yönetmelik yürürlüğe girdikten 3 yıl sonra üyelerimi sigortalandırmak üzere şimdiden hazırlanıyorum. Yapı sigortasıyla da bazen yanlış bağlantı kuruluyor. Bu masada henüz konuşulmadı ama başka yerlerde gündeme geliyor. Yapı sigortası konuları tek başına çözer deniyor. Yapı sigortasını yapacak olan denetçiler ve diğerleri için biz hazır ve nispeten eğitilmiş ve nispeten deneyim kazanmış insanları sektöre sunmalıyız ki yapı sigortası da rahat etsin. Eğitilmiş insanlarla çalışmak onları görevlendirmek başka bir şeydir. Yoksa gidip okuldan yeni mezun insanlarla işe girmek ayrı bir şeydir.

Öte yandan Türkiye'de genelde sigortacılık sektörünün ne olduğunu biliyoruz. Çok sıkıştıkları zaman prim ödemelerini ne kadar geciktirdiklerini başka bir takım cambazlıklara başvurduklarını biliyoruz. Şimdi yapı sigortasında nelerle karşı karşıya kalacağımızın ipuçlarını klasik risk sigortalarında görüyoruz. Araya bir madde sokuşturuyorlar bakıyorsunuz ki istenen riskler ortada kalmış. Dolayısıyla bu konularda biraz daha çalışmamız lazım.

Temel mühendislik konusundaki sınava gelince, bu üniversitelerin farklılıklarından kaynaklandı. Çok farklı üniversiteler var ve giderek sayıları çoğalıyor. Sayın Cumhurbaşkanımız da devamlı bunlarla övünç duyuyor. Ama depremden sonra artık övünç kalmadı zannediyorum. Henüz kimsenin elinde onun istatistikleri yok. Bu yapıların kaçında tasarım hatası vardı? Bunlar kaç yıllık mühendislerdi? Bunların açıkça mühendislik camiasının önüne konulup tartışılması gerekir. Deneyimi neydi? Hangi okul mezunuydu? Bunların oranları neydi vb. çok ciddi analizler yapmak gerekiyor. Ama her ilde bir üniversite açmakla bu işin olmayacağı herhalde anlaşıldı. Deniyor ki 1 doçentle, 2 doçentle yürüyen üniversiteler var. Bu bölümlerden diploma alanlara bir sınav olsun amacıyla temel mühendislik sınavı olsun dedik. Üniversite hocaları mutlaka 2. sınava tabi tutulmalı. Ancak ilk sınava yani temel mühendislik sınavına girmelerine gerek yok. Ama yetkin mühendislik sınavına, yani teknolojiye, yani bilimin uygulamaya yönelik kısmında mutlaka sınava girmeliler diye öneriyorum.

Uzmanlık unvanı vermeyelim, sektör kendi içinde uzmanını yaratsın, ama Büro Tescil Belgesi vermeden önce mühendislerimizi belli eğitimlerden geçirelim. Daha hazırlıklı hale getirelim. Amaç bu olmalı bence. İsterseniz, vakit kaldıysa bu komisyon yapısı üzerine de birkaç şey söylemek istiyorum.

CELAL OKUTAN:

Pardon, "isterseniz komisyon oluşumuna dönelim" ne demek biliyor musunuz? Bu taslağı onaylayalım, şekillendirelim ve komisyona şöyle olsun demektir. Bir kere bu tür belgenin verilmesi Oda için Tesisat Mühendisliği için yararlı mıdır, geçerli midir onu kararlaştıralım. Ethem arkadaşımızın bütün konuşmaları şu taslağın dışında kendi önerilerinin doğrultusunda olmuştur. Ben bu şekil yaklaşımı yanlış bulmaktayım.

MUSTAFA BİLGE:

Çok çalışmıyor ama.

CELAL OKUTAN:

Çalışıyor çok çalışıyor, çok farklı, eksiklikler ve hatalar var, bir kere şu farklı, ilk yaklaşım ve tarif de farklı. İlk sunuş diyor ki mühendisler topluma yönelik sosyal bir görev yapmalıdır. Zaten mühendisin tarifi o, mühendisin tanımı topluma yararlı hizmet yapmaktır. Biz mezun olurken diplomayı mühendislik yapabilir diye almıyoruz da aksine "yapar" diye alıyoruz. Mühendis olarak alıyoruz. Aslında üniversiteden mezuniyette öyle bir belge almamak lazım. Biz artık o düzeyde değiliz toplum olarak, biz kötünün iyisini arayarak uygulanamayacak bir düzene girmektense, uygulanacak çağdaş sistemleri ortaya koyalım. Onun için Oda şu üniversitesi ve bu üniversite diye ayırım yapmamalıdır. Öyle bir dönem gelirken iki akademisyen bence diğer teknik üniversiteden daha iyi tesisat mühendisi yetiştirebilir. 30 yaşında genç benden daha iyi öğrenmiş olarak çıkabilir. Bence üniversitelerden beklenen kurslarla eğitmek yerine gençleri mesleğe yönelten sistemleri planlamaktır.

MUSTAFA BİLGE:

Şimdi Ethem Bey belki farkında belki değil, 2 dönemdir MMO'nın yaptığı bir çalışma var. Mühendislik eğitimi, bu dönem tüm mühendislik eğitimini kapsayan mühendislik ve mimarlık eğitimi sempozyumu yapılıyor. Sempozyumun en önemli konusu akreditasyon bütün dünyada yapılan gelişmiş ülkelerde yapılan bir sistem var. Üniversitelerdeki hocaları laboratuvar imkanlarını ders içeriklerini akredite eden yani onu standartlarına koyan bir yapı var. Bu yapı üniversite hocalarından, odalardan, sanayi odasından sivil toplum örgütlerinden oluşuyor. Amerika'da bu örgüt gidiyor bu seneki ders programı şöyle olması lazım diye öneri getiriyor. Hocalık için kriterlerini koyuyor. Diyor ki seneye bu koşulları sağlarsan senin üniversiteni akredite ediyorum diyor. Akredite olmamış bir üniversiteden mezun olmuş kişiyi Amerika'daki MMO kabul etmiyor. Ama Türkiye'de akreditasyon Amerikadaki gibi ODTÜ ve BU akredite oluyor (belli bölümleri ama) diğer üniversitelerde yok. Ama Türkiye'deki her ilde her ilçede bir mühendislik fakültesi açılmaması için temel kriterler koyalım.

CELAL OKUTAN:

O konuyu konuşmak için 5 saatlik yeni bir toplantıyı gerektirir.

MUSTAFA BİLGE:

O ayrı bir konu ben onu özetliyorum. Yani bu kanunun dışında ayrıca tartışılacak bir konu. Üniversitedeki mühendislik eğitiminin disiplin edilmesi şart. Ama akreditasyon olayını o anlamda belirli ölçüde ben de kabul etmiyorum. Ama biz burada üniversite eğitiminden çok, eğitilmiş insanları nasıl sertifikalandırırız konuşuyoruz. Ben de temel eğitime çok sıcak bakmıyorum. Çünkü geçilmiş bir süreçten dolayı insanları cezalandırmayı ben de uygun görmüyorum.

CELAL OKUTAN:

Ama kişisel olarak söylüyorsun. Aslında bende katılıyorum. Isı dersi almamış bir kişinin tesisatta makine mühendisi diploma etkisiyle iş yapmasına karşıyım.

MUSTAFA BİLGE:

Celal Bey zaten bize MMO merkezden gelen bir talep var. Böyle bir taslak hazırlandı. Bu taslağı dergide yayınlalım ve kamuda tartışalım. Çünkü kamu yararına bir iş yapıyoruz. Kamu bizi desteklemediği zaman diğer örgütler bizi desteklemediği zaman bu taslağın bir anlamı yok. Burada herkes fikrini söyleyecek herkes tartışacak. Ama temel olarak şuna karar vermemiz lazım. Böyle bir taslağa ihtiyaç var mı yok mu? Uzmanlık belgesi verilmeli mi verilmemeli mi? Vermeli diyorsak bu değişir, içerik değişir, ilerleme olur. Ama orada bir durmak lazım. Kamu yararına olacağına hepimiz inanıyorsak tartışmalıyız.

CELAL OKUTAN:

Biz burada detaylara inmeden özet olarak tartışıyoruz. Odanın bu ilan ettiği yönetmelikte bir uzmanlık belgesinin verilmesinin sakıncalarını deminden beri hepimiz açıkladık. Hiç kimse karşı çıkmadı. Oda eğer bir uzmanlık belgesi veriyorsa, bütün odalarla müştereken uzmanlık belgesi versin. Yoksa tesisat mühendisliğinin uzmanlık belgesi verilecek diye doğru ya da yanlış bizlerin yazacağı veya bir kişinin yazacağı bir yönetmelik yararlı olmaz. Yaptırabilirlik gücü kalmaz.

MUSTAFA BİLGE:

Ben Ethem Bey'e katılıyorum. Varolan bir SMM belgesi var. Şu anda belediyelerin %20'si buna katılıyor. SMM'i daha geliştirirsek daha somut şeyler ortaya koyarsak belki belediyeler, mesela bugün Bayındırlık Bakanlığı (ben de yeni öğreniyorum) Odadan her proje için SMM belgesi istiyor. Böyle daha somut şeyler taslaklar yeni tasarılar ortaya çıkarırsak hepimiz birlikte o zaman belediyeye A partisi B partisi C partisi gelse de olay kurumsallaşmış olur.

CELAL OKUTAN:

Genelde katılıyorum. Sayın başkan şimdi sayımız çoğaldı 6000 üye idik. Benim kayıt numaram 1206 şimdi 40000 üyeyiz. Biz eskiden tekniker, teknisyenler bunlar yapamıyor, bilmiyorlar diye kurallar vazettik. Şimdi diploma yetkili mühendisler yeterli değil diye mücadele veriyoruz. Bugün 10 bin tane mühendis var. Amacımız bunları yetiştirmek olmalı. Ama üniversitenin bilimsel yetiştirmesi dışında, mesleğe yönelik bir yetiştirme. Bunu sağlamak bu tür yönetmeliklerle imkânsız. Ayrıca Odanın yetkisi de değil aslında. Oda kiminle yapacak bu eğitimi benimle mi yapacak, benim gibi 10 kişiyle mi gençleri imtihan edecek. Gene yanlış olur. Bizim Türkiye'de kurulu bütün sistemler yönetmeliklerle hukuk usûllerinde delinmiştir. Hatır için çarpıtılmıştır. Çıkar için çarpıtılmıştır. Öncelikle Odamızın yapı kodlarını hazırlatması uygulamaya koymak için çaba göstermesi gereklidir. Onun bunun projesini imzalayan meslektaşlar var. Günde 100 tane ressamın projesine imza atan var. Bu yönetmelikle onlara belge vermiş oluruz. Benim isteğim mesleki saygınlıktır. Bunu yitirmeydim.

MUSTAFA BİLGE:

Hocam konuyla ilgili olarak eğitim konusundaki düşünceleriniz almak isteriz.

HASAN HEPERKAN:

Ben çok fazla karışmak istemiyorum. Bu taslağı bizim yayınlayıp bu söyleşiyi de yapmamızdaki gayeyi Mustafa Bey birkaç kez söyledi. Böyle bir yönetmeliğin çıkması söz konusu ve bu Ankara'dan bize iletildi. Önümüzdeki seçimde kongre sırasında da böyle bir yönetmelik ya kabul edilecek ya da edilmeyecek. (Büyük bir ihtimalle) Orada kimler kabul ediyor deyip el sayılacak belki de kabul edilecek, bunun kabul edilmesiyle sektörde çalışan ve çalışmayı düşünen birçok insanı bağlayacak ve bir takım sorumluluklar yükleyecek. O yüzden bunu önceden uyarıp, insanları bu konuda düşünmeye, belki orada delegelerin daha önceden bu tartışmaları yapıp ya da okuyarak bir yerlerden düşünerek gelmesini sağlamaktı. Öncelikle konu hakkındaki görüşlerinizi istiyoruz diye yayınladık. Ama hiçbir görüş gelmedi. Onun içinde böyle bir söyleşi yapalım belki biraz daha hareketlenir diye düşündük, bunun gayesi oydu. Gördüğüm kadarıyla fena da olmadı en azından karşı fikirler çıktı. O yüzden ben

fazla müdahale etmek istemedim. Amacımız o zaten. Belki tek yönlü düşünüyor olabiliriz. Çok yerlerini göremiyor olabiliriz. Karşı fikirlerin çıkması o yüzden yararlı.

BAYCAN SUNAÇ:

Başka yerlerde böyle benzer tartışmalar yapılıyor mu acaba?

HASAN HEPERKAN:

Şu anda yapılmıyor. Biz bir dergi olarak bunu biraz provoke etmeye veya yapılınsın diye bir çaba içindeyiz. Önümüzde tesisat kongresi olacak. Orada da herhalde gündeme gelecek bu tür şeyler.

ETHEM ÖZBAKIR:

Tesisat Kongresindeki panellerden biri "personel akreditasyonu" konusunda. Ancak çok az bir süre kalmasına rağmen, içeriğini hala bilmiyoruz, inşallah bu konular ele alınır.

HASAN HEPERKAN:

Şimdi bir de şunu söylemek istiyorum. Yönetmeliklerin veya kısıtlamaların genellikle alttan gelmesi lazım. Ne dedik Türkiye'de hepimiz biliyoruz, hep üstten gelerek bir takım emirlerle yapılıyor. Evet bu tür yönetmeliklerin aslında alttan gelmesi lazım. Yani yurtdışına baktığımız zamanda hep bunlar alttan gelmiştir. Bir Aschre'nin ortaya çıkması bir üniversite akreditasyon meselesi hiçbir zaman devletin zorla yaptırdığı bir şey değildir. Alttan gelme, yani oradaki sivil topluluk birtakım şeylerin sakıncalarını görüyor, bu nedir? Çok sayıda üniversiteler ortaya çıkıyor ve bu üniversitelerin içinde nitelikli olmayanlar var. Onların yetiştirdiği insanların yapmış olduğu işlerden zarar görenler var. Bunun üzerine aralarında toplanarak işe dur dememiz lazım, bir şekilde bunu sınırlandırılmalı yani ya kabul etmiyim (bir takım üniversitelerin eğitimini) ya da bunu disipline edelim, bu şekilde doğuyor. Aschre o şekilde doğdu. Dolayısıyla bu tip yönetmeliğinde o şekilde doğması gerektiğini düşünüyorum. Sektörde çalışan bir sürü insan var. Bu insanlar arasında haksız rekabetin bir organize olamamanın veya kurallarının olmaması, başıbozukluğun önlenmesi lazım. Bunu nasıl yaparız? Onu tartışmaya uğraşıyoruz. İstiyoruz ki bu alttan gelsin yani birileri her zaman olduğu gibi üstten bunu empoze etmesin. Kim bunlar? Alttan gelen bu konuda çalışanlardır. Projeleri yapanlar, uygulamayı yapanlar bugün o yüzden bir araya gelmiş bulunuyoruz. Belki bir kaç tane daha bu tip söyleşi yapmak faydalı olabilir.

CELAL OKUTAN:

Bence çok iyi değerlendirmek lazım. Bir komisyon kurarak bunun gerçeğe uyup uymayacağına karar vermek gerekir. Bakın demin, biz kendi kendimize müteahhitlere de belirli bir uzmanlık belgesi verelim dedik, müteahhit kartesi var, gerçi önüne gelen alıyor. Kamuda çalışanlar müteahhitlik karnelerine emekli olunca satıyorlar. Müteahhitlik ticari bir kuruluştur. Dünyanın en büyük müteahhitlik firmaları halka açık sermayeyle kurulmuştur. Onun yönetici ve sorumlu mühendisleri var, biz kime rapor vereceğiz. Amaç mühendislik hizmetlerinin doğru yapılmasıdır. Araştırma bu doğrultuda olmalıdır. Bunun için başta söyledim. Hasan Bey de söyledi. Toplumsal bir yasa çıkması lazım. Toplumun talep etmesi lazım. Bilen birisine mevzuatın hazırlanması lazım. Sorumlu olması, sorgulanması lazım.

MUSTAFA BİLGE:

Ama bugün itibarıyla bu zelzeleden sonraki dönemde toplum bir şeyler bekliyor. Hakikaten toplumsal bir istek var. Projeyi nasıl yaptırırım, proje nasıl uygulanır? Doğru şekilde kim denetler? Buradaki boşluğu görüyoruz. Biz şu anda projenin niteliklerini tartışıyoruz. Onu eğitmek yönünde tartışıyoruz. Ama projenin ikinci bir ayağı da var. Uzman ekipler tarafından yapılması hayata geçirilmesi olayı, buradaki boşluk konusunda toplumun bir talebi var. Her kesim denetim nasıl olacak diye bekliyor. Bu kurum sigorta firması mı, denetim firması mı, Oda mı, bakanlık mı, belediye mi? Şu anda kamunun beklentileri bu yönde (bilinmeyen yöntemler değil Mustafacığım) Ama Celal Bey şu anda kamunun böyle bir talebi var ve bakanlık tepeden gelme bir yönetmelik koydu önümüze.

CELAL OKUTAN:

Bu ortam ve talep nedir? Hazırlanmış bir şey değil. Kamunun bir isteği var.

MUSTAFA BİLGE:

İşte burada 3 tane boşluk var. Mesleki denetim, proje denetimi teknik uygulama denetimi, biz birinci boşluğu konuşuyoruz. Bunun bir öncesi de eğitimin denetimi bunların dördü birbirine bağlı ve burada korkunç bir boşluk var. Eğitimde hiçbir şey denetlenmiyor. Hocaları denetlemiyoruz. Yönlendiren programı denetlemiyoruz. 1960 yılındaki ders programıyla hocalar ders veriyor.

CELAL OKUTAN:

Denetleyecek gücümüz yok, bunu itiraf etmiyoruz, denetle diyoruz.

MUSTAFA BİLGE:

Ama bir miras var, halk bir şeyler yapmak istiyor.

CELAL OKUTAN:

Toplum haklı olarak doğru yapalım istiyor. Sayın Başkan şunları açıklayalım. Ben bir proje yapıyorum. Siz veya başkası yüklenici olarak bu proje işe yaramaz diyorsunuz... İşveren de size inanıyor. Sen yap düzelt diyor. Kime inanacaksın ben benim projem doğru diyorum. Uygulayıcı kendi projesine doğru diyor. Bu anlamda sorumluluk etik kurallarla tanımlanmalıdır.

HASAN HEPERKAN:

Bu yönetmeliğin gayesi de o, işveren sizi tanıyordur onu tanıyordur ama ya tanımayan ne yapsın? Bu yapı kurumsallaşmalı ki insanlar objektif olarak neyin iyi neyin kötü olduğunu bir şekilde görebilirsın.

CELAL OKUTAN:

Bunun kurumsallaşmasını mühendislik örgütleri kendi yapmaz. Toplum baskı kurar toplum yaptırır. Sigorta anlamı günümüzde yapılabilen hizmet sigortasıdır yani tüketici olarak ben evimi alıyorum kullanma sigortası yaptırdım, kullandım. Eğer o evi alırken sigorta yaptırıyorsa bakacak mesleki hizmet sigortası var mı yapabilirlik sigortası veya müteahhitin güvence sigortası var mı araştırmalıdır. Bu tür sigorta belgeleri kolay kolay verilmiyor. Hayat sigortası bile öyle, 65 yaşından sonra sigorta etmiyorlar. Demek ki bunda aranan koşullar var. Ayrıca sigortaya bağlı bağımsız kurullar var.

MUSTAFA BİLGE:

Benim vurgulamak istediğim oydu zaten. Mesleki denetim sanki Oda ağırlıklı olmalı ama proje denetimi bu profesyonel firmalar yani yapılan projeyi veya statik projesini bağımsız bir kuruluşun denetlemesi lazım. Altına imza atması lazım.

Örneğin 100 bin m²'lik yerde bir yangın çıksa 1000 kişi ölse hemen oturacağız biz şey hazırlayacağız mekanik projenin de birileri tarafından denetlemesi lazım diyeceğiz. Çünkü kamunun yararına, ben demin onu vurgulamak istedim. Soğumadı ısınmadı bu biraz tolere edilebilir. Ama yangın dizaynından mimari ve mekanik dizaynından dolayı 1000 kişi ölüyorsa bir büyük yangından sonra oturulur yönetmelik tartışılır. Bu sefer de ben diyorum ki bu olay yangın çıkmadan önce yapılınsın.

CELAL OKUTAN: Sigortanın bambaşka yöntemleri de var. Herkes önüne gelen küçücük yapı için sigorta aramaz. Küçük yapı için uzmanlık belgesi de aranmaz. Belirli sınıfları koyarsınız çok ağır kurallar koyarsanız, o zaman ayrılır. Önüne gelen bir sıhhi tesisat projesi yapıyor (belgeli veya belgesiz). Bunda açık olmak lazım. Yaparsa yaptırmamak lazım. Amerika'da prefabrik bir ev yaptırıyor prefabriği yapan insan her şeyi yapmış getiriyor koyuyor, sen de kullanıyorsun ama yerel yönetim geliyor kotlara uygun mu diye kontrol ediyor. Yapı kullanma izni veriyor.

BAYCAN SUNAÇ:

İleride ne yapacağımız konusunda bir şey söyleyebilir miyim? Sanıyorum, bu konu ile en çok ilgili olan Sayın Ethem Özbakır. Belki ondan, belki de Odamızdan isteyebiliriz. Bugüne kadar, dergilerde bu konu hakkında yayımlanmış yazılar, çeşitli yerlerde yapılmış konuşmaların metinleri ve daha başka ne varsa bir araya toplansa ve isteyenlere birer kopyası verilse çok iyi olur diye düşünüyorum. Bunu gerçekleştirmek çok zor olur mu?

ÜZEYİR ULUDAĞ:

Biraz önce Ankara'daki arkadaşlarla görüştüm. Bu tür görüşler o birimlerde de oluşturulmuş. O bölgedeki değişik uzmanlarla görüşülmüş. Onlar birkaç gün içinde gelecek sanıyorum. Biz onları bir düzenleyelim. Düzenleyerek sizlere de gönderelim.

HASAN HEPERKAN:

Özet halinde, toparlayarak dergide de basabilirsiniz.

BAYCAN SUNAÇ:

Bir de şunu söylemek istiyorum. Biz bazen, Amerika'yı yeniden keşfetmeye çalışıyoruz. Oysaki yurtdışındaki örneklerden yararlanabiliriz. Örneğin Amerika'da, Almanya'da bu konuda ne gibi uygulamalar var, bunları öğrenecek, ülkemizin koşullarına göre değiştirmek kaydıyla bunlardan yararlı olsak fena mı olur?

MUSTAFA BİLGE:

Şimdi ben somut bir öneri getireyim. O zaman elimizde bir yayın organı var, (dergi) isterseniz bir sonraki sayıyı özel bir sayı yapalım. Eğer şubelerin görüşleri varsa onları da toplayalım. Bir önerim daha var tabii erişemediğimiz insanlar da var dergi kanalıyla erişiyoruz. Onlar da mesela, bize görüşlerini mektuplar halinde göndersin.

BAYCAN SUNAÇ:

Bu öneriye katılıyorum. Sürekli toplantı düzenlemek mümkün değil; düzenlenen toplantılara da katılım az oluyor. Bu nedenle, Odamız belirli kişilerden yazılı görüş istese ve sonra bunları dergi aracılığıyla yayımlasa çok iyi olacak.

MUSTAFA BİLGE:

Özel sayı yapalım.

HASAN HEPERKAN:

Aldığımız görüşleri de son sayımızda özel sayı olarak basabiliriz.

ÜZEYİR ULUDAĞ:

Özel sayı çıkarma şansımız her zaman var. Yani bizim periyodumuz 2 ayda birdir ama özel sayı da çıkartabiliriz.

ETHEM ÖZBAKIR:

Bu konuyu ben aslında komisyon yapısına geldiğimizde söyleyecektim. Benim ciddi endişelerim var. Bu iş Oda kanalıyla olsun derken mevcut bir yasa imkânı var. Hazır bir TMMOB yasası varken, bir yetki tanınmışken, biz yetki kullanmasını istemiyoruz. Bizim adımıza meclisteki birileri, (hiçbir mesleği küçümsemek için söylemiyorum ama) avukatlar veya kabzımallar, kullansın demek içime sinmediği için ben Oda kanalıyla bu iş yapılıns diyorum. Ama komisyonun yapısı ve diğer gelişmeler açısından ben çok olumlu olarak meseleye bakmadığımı da söylemek istiyorum. Şu son yayınladığınız haliyle İzmir'deki son Tesisat Kongresinde tartışmadan hemen hemen hiçbir görüşün buraya yansımadağını gördüm. Toplantının ismi sabah toplantısı idi. Sabah erken kalkıldı, herkes uyurken görüşler söylendi çok farklı çok değerli görüşler söylendi, teybe alındı ve band çözümleri yapıldı. Ama onların hiçbiri bu taslağa yansımamış. Bu taslakta işleyiş sistematığı açısından eksikler var. Biz daima Komisyondaki Oda temsilcisini bir kişiye indirgerken bu taslakta farklı oluşum öneriliyor. Ben bu konuda endişelerimi dile getirmek istiyorum. Yani oda genel kurulu bu taslaktaki gibi bir karar alır ise böyle bir fiilin ne objektivitesi olur ne de uygulama kabiliyeti. Ben böyle bir komisyon fikrine kesinlikle katılmıyorum.

CELAL OKUTAN:

Yasal bir durumda olamaz.

ETHEM ÖZBAKIR:

Yasal bir durum olur. Ama uygulanabilirliği olmaz. Çünkü bir komisyonda verilen kararın meslek camiasında kabul edilebilir nitelikte görülmesi lazım ve objektifliğine herkesin inanması lazım. Hiç kimse bugüne kadarki toplantılarda bu komisyon Oda'ca atanmış kişilerden oluşmalı demedi.

CELAL OKUTAN:

Ama hiç kimse okumamış o zaman.

ETHEM ÖZBAKIR:

Çok farklı bir kurgu, yani dernekler kendi temsilcisini kendi seçmeli. Üniversite kendi temsilcisini kendisi seçmeli ve kesinlikle Oda yönetimi de sadece bir kişi ile temsil edilmeli. Oda temsilcisi ilişkiyi kurma koordinasyon görevi için lazım. Her kuruluş kendi temsilcisini seçme ve bu tür kuruluş temsilcilerinin çoğunlukta olması gerekir. Yani bu kurula mesela bir Tübitak'ın katılması lazım. Bu kurula Bayındırlık Bakanlığı temsilcisinin katılması gerekir. Oda temsilcisi sadece organik bağ kurmak ve organizasyon açısından komisyonda olmalı. İnsanlar böyle bir komisyonun objektif olacağına inanabilirler. Bu taslak birden bire sürpriz oldu.

Bunu kim bu şekilde önerdi bilemiyorum.

Bu noktada bir başka olumsuz gelişmeye değinmek istiyorum. Bunu yayınlarsınız yayınlamazsınız bilmiyorum. Bizim geçen sene değiştirdiğimiz Büro Tescil Belgesi Yönetmeliği taslağında Oda tarihinde, TMMOB tarihinde ilk defa mühendislere ödüllendirme getirdik. Dedik ki; tesisat tasarımı alanında 3 çeşit ödüllendirme başlatalım. Birinci kategoride en yüksek tutarda toplam proje vize yaptıran büro, ikinci kategoride en özgün tasarım yapan

büro, (az yapmıştır ama çok özgün bir tasarım yapmıştır) üçüncü kategoride ise en fazla mühendis çalıştıran bürolara ödüllendirme önerdik. Ödül de bir şey değil. Para vermiyoruz, pul vermiyoruz. Bir sertifika veriyoruz, ilan ediyoruz, kutluyoruz, bir gece düzenleniyor, basit bir tören yapılıyor. Bu kadar basit bir ödüllendirme son saniyede taslaktan çıkarılmış. Genel Kurulda öyle oylatılmış. Kim çıkarmış bir türlü tesbit edemedim. Kimse üzerine almıyor. Kısacası, ödüllendirme kararı "faili meçhul cinayet" gibi ortada kaldı. Anlatabiliyor muyum?

CELAL OKUTAN:

Ethem Bey önce çıkarılmış herhalde kusura bakma. Bakın diyorsunuz ki en fazla bizi etkiledi. Keçiören'deki ressam projelerine imza atan mühendis en fazla vize ettiren olabilir.

ETHEM ÖZBAKIR:

Onlar vize ettirmiyor efendim.

CELAL OKUTAN:

Oluyor efendim. Ancak bir uzmanlık belgesinde ödülün alakası ne anlamadım.

ETHEM ÖZBAKIR:

Büro tescili anlamında yani, Büro Tescil Belgesi veriliyor.

CELAL OKUTAN:

Bunlar şekil kardeşim! Biçimlendiriyoruz kafamızda seni kınamıyorum böyle olsun diyoruz ancak gerçekçi olmuyor. Uzmanlık belgesi yönetmeliğinin ödülle alakası olmamalıdır.

HASAN HEPERKAN:

TMD'deki ödülle ne diyorsunuz?

CELAL OKUTAN:

O uzman bir derneğin hizmet ve teşvik ödülüdür.

ETHEM ÖZBAKIR:

Yani bunun tartışılması lazım. Tartışılmadan bir şeyler çıkarılıyor veya ekleniyor. Komisyon iyi kötü görüşmüş, çeşitli şubelerden gelen sekreterlerden, komisyonlardan geçmiş, tamam bu haliyle onaylansın denmiş. Genel Kuruldan çıkan hali ise başka bir şey ve hiç kimse çıkıp bunu niye değiştirdiğini açıklayamıyor.

MUSTAFA BİLGE:

Ethem Bey sizden taslak çalışması ile ilgili bir yazı bekliyoruz. Peki ben toplantıyı herkese teşekkür ederek bitirmek istiyorum.

Konuyla ilgili bizleri ve okuyucularımızı aydınlattıkları için tüm katılımcılara dergimiz adına teşekkür ediyoruz.